บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องสภาพการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูโรงเรียนวัดราษฎร์นิยมธรรม (พิบูลสงคราม) สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
   - 1.1 ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน
   - 1.2 ความสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
   - 1.3 ความแตกต่างระหว่างวิจัยเชิงวิชาการและวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
   - 1.4 แนวคิดของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
   - 1.5 วัตถุประสงค์การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
   - 1.6 ประโยชน์ของวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
   - 1.7 ลักษณะการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
   - 1.8 กระบวนการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
2. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบแนวคิดของการวิจัย

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน

คาร์และเคมมิส (Carr & Kemmis, 1986 : อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ : 2535) อธิบายการวิจัยปฏิบัติการในรูปแบบของการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สะท้อนถึงสิ่งที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้กระทำด้วยตนเอง ในสภาพการทางสังคมเพื่อพัฒนาตนเอง เพื่อความเข้าใจถึงสิ่งที่ตนเองได้ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์ที่ปฏิบัติจริง เคมมิส และแทคการ์ด (Kemmis & Taggart: อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ : 2535) เสริมว่า วิธีการวิจัยปฏิบัติการเกิดขึ้นเมื่อมีความร่วมมือทำงาน และผลที่ได้มาวิพากษ์โดยสมาชิกในกลุ่ม

แมค แทคการ์ท (McTaggart, 1996) อ้างใน สมิท (M.K. Smith, 2002: อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ : 2535) เห็นว่าการวิจัยปฏิบัติการเป็นการลำดับขั้นของการผูกมัดตนเองที่จะสังเกตและแก้ปัญหาโดยการปฏิบัติเป็นลำดับของขั้นตอน เพื่อตอบคำถามปัญหานั้น วงจรการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจะเป็นมีประโยชน์กับการเรียนการสอน

บอกแดน และบิเคลน (Bogdan and Biklen, 1992: อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ : 2535) อธิบายวิจัยปฏิบัติการว่าเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบซึ่งออกแบบเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนสังคม ผู้ปฏิบัติเป็นผู้เกี่ยวข้องกับผู้วิจัย การผูกมัดตนของผู้ปฏิบัติงานจึงเป็นความจำเป็น

เคมมิส (Kemmis อ้างใน Dan Maclsaac, 1996: อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ : 2535) อธิบายการวิจัยปฏิบัติการในรูปแบบของการศึกษาผลที่สะท้อนกลับ (Self reflective enquiry) ซึ่งกระทำโดยผู้มีส่วนร่วมในสถานการณ์ โดยมีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงาน เพื่อความเข้าใจในการปฏิบัติและความเข้าใจสถานการณ์นั้น

ฮอพกินส์ (Hopkins, 1985: อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ : 2535) อธิบายว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาการดำเนินงานทางการศึกษาโดยกลุ่มผู้มีส่วนร่วมในงานโดยการปฏิบัติการของกลุ่มและใช้การสะท้อนผลกลับของการปฏิบัติ

เคมมิส (Kemmis) อ้างใน ฮอพกินส์ (Hopkins, 1985) อธิบายว่าการวิจัย ปฏิบัติการเป็นรูปการค้นหาคำตอบจากการสะท้อนผลกลับของตนเอง โดยผู้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในสถานการณ์ โดยมุ่งปรับปรุงการปฏิบัติงานสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงาน สภาพการดำเนินงานด้วย หลักการของเหตุผลและความยุติธรรม การดำเนินการจะเป็นไปด้วยดีโดยความร่วมมือของผู้มีส่วนร่วมในงานและบางครั้งบุคคลภายนอกให้ความร่วมมือ

ฮอพกินส์ (Hopkins, 1993) อ้างใน กาเบล (Gabel D., 1995: อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ : 2535) การวิจัยปฏิบัติการเป็นรูปแบบของการสืบค้นคำตอบโดยการทดลองอย่างไม่เป็นทางการ และใช้วิธีการเชิงคุณภาพ โดยปฏิบัติในขณะดำเนินงาน และเมื่อสิ้นสุด การดำเนินงาน มีการตีความหมาย และสะท้อนผลกลับมหาวิทยาลัยฟลอริดา (2003) ได้สรุปนิยามของการวิจัยปฏิบัติการ โดยบุคคลต่าง ๆ ดังนี้

เลวิน (Lewin K., 1947: อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ : 2535) อธิบายว่า การวิจัยปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่เป็นวงจร 3 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติ และการสรุปผลของการปฏิบัติ

คอเรย (Corey S., 1947: อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ : 2535) อธิบายว่า การวิจัยปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่ผู้มีส่วนร่วมพยายามศึกษาปัญหาอย่างเป็นวิทยาศาสตร์เพื่อแนะนำแก้ไข และประเมินผลการตัดสินใจและการกระทำ

คลิคแมน(Glickman C., 1992: อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ : 2535) อธิบายว่า การวิจัยปฏิบัติการทางการศึกษาเป็นการศึกษาการปฏิบัติงาน การจัดกิจกรรม และปรับปรุงการสอนโดยบุคลากรในสถานศึกษา

คาลเฮาน (Calhoun E., 1994: อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ : 2535) อธิบายว่า การวิจัยปฏิบัติการเป็นวิธีการหลากหลายที่ใช้ศึกษาสิ่งที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาและหาวิธีปฏิบัติให้ดีขึ้น

จากคำอธิบายที่อ้างอิงมานี้จะพบลักษณะที่ร่วมกันคือ การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นการวิจัยที่ทำโดยผู้สอนโดยความร่วมมือของผู้มีส่วนร่วม และใช้การสะท้อนผลกลับ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

1.2 ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยเป็นกระบวนการที่ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ๆ ความรู้จากการวิจัยจึงเป็นความรู้ที่มีคุณภาพ การพัฒนาโรงเรียนต้องอาศัยฐานข้อมูล ข้อมูลที่ดีนำไปสู่การตัดสินใจที่ดี การประเมินและการวิจัยเป็นกระบวนการที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาโรงเรียนได้อย่างถูกทิศทาง การบริหารจัดการ โรงเรียนในยุคจากนี้ไป ต้องบริหารบนฐานข้อมูลที่นำไปสู่การตัดสินใจได้ ข้อมูลสารสนเทศจากการประเมิน ทำให้โรงเรียนรู้ว่าเป้าหมายของโรงเรียนประสบผลมากน้อยเพียงใด มีจุดแข็ง จุดอ่อนที่ใด และต้องพัฒนาไปในทิศทางใด ในขณะที่ข้อมูลสารสนเทศจากการวิจัยเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้ผู้เกี่ยวข้องได้เห็นหนทางที่เป็นไปได้ในการพัฒนาโรงเรียน ท่ามกลางความไม่รู้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนหรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนจะแก้ได้อย่างไร การวิจัยจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยตอบคำถามดังกล่าว

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542:4-7) ได้กำหนดนโยบายการวิจัยฉบับที่1 (พ.ศ. 2542 - 2544) ได้สรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ดังนี้

1. นโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย ให้ทำการวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้รูปแบบการวิจัยที่หลากหลาย

2. นโยบายการสร้างและพัฒนาบุคลากรทางการวิจัยเร่งรัดให้มีการสร้างและพัฒนาบุคลากรทางการวิจัยขึ้นในหน่วยงานให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการทำการวิจัยโดยวิธีการต่างๆ เช่น การอบรม สัมมนา การเผยแพร่งานวิจัย

3. นโยบายการบริหารและจัดการด้านวิจัยเร่งรัดให้หน่วยงานทุกระดับจัดหาและสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวก จัดให้มีแผนพัฒนางานวิจัยและการนิเทศติดตามผล

อำรุง จันทวานิช (2539:3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยว่าการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูทุกคนควรให้ความสนใจ เพราะครูมีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและมีคุณสมบัติอันพึงประสงค์ หากครูสามารถใช้วิธีการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนแล้วย่อมเป็นแนวทางในการนำไปสู่ความสำเร็จของการเรียนในอนาคต

สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม (2540: 28-29) กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยชั้นเรียนว่า การทำวิจัยชั้นเรียนนั้นจะช่วยให้ครูมีวิถีการทำงานอย่างเป็นระบบ เห็นภาพของงานตลอดแนว มีการตัดสินใจที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ครูที่ใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนนี้จะสามารถควบคุม กำกับและพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเองได้เป็นอย่างดี ผลจากการทำวิจัยในชั้นเรียนจะช่วยให้ครูได้ตัวบ่งชี้ที่เป็นรูปธรรมของผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน

ครูรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2544:5) กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนพอสรุปว่าเป็นเครื่องมือสำคัญของครูในการพัฒนาวิถีชีวิตความเป็นครูไปสู่ครูมืออาชีพ เพราะการวิจัยในชั้นเรียนจะช่วยให้ครูเป็นนักแสวงหาความรู้และวิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอซึ่งจะช่วยให้ครูมีความรู้อย่างกว้างขวางและลุ่มลึก ทำงานอย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์และเป็นระบบ ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้งานของครูมีลักษณะเป็นพลวัต มีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวก้าวไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดนิ่งจะทำให้เกิดนวัตกรรมที่ทันสมัยนำมาใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนได้ทันท่วงที และเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะจรรโลงวิชาชีพให้มีความเข้มแข็ง เพราะผลจากการวิจัยในชั้นเรียนจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการทำงานของครูได้อย่างเป็นรูปธรรม นั่นคือการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามที่ครูต้องการและเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมทั้งตัวครูและผู้เรียน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542: 3) ระบุถึงความสำคัญของการวิจัยชั้นเรียนว่า การวิจัยชั้นเรียนจะเกิดจากแนวคิดพื้นฐาน คือ การบูรณาการ การปฏิบัติงานกับการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติโดยมีความสำคัญ ดังนี้

1. เป็นการพัฒนาหลักสูตรและปรับปรุงการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนด้วยการวิจัย

2. เป็นการพัฒนาวิชาชีพครู

3. เป็นการแสดงความก้าวหน้าทางวิชาชีพครูด้วยการเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติ

4. เป็นการส่งเสริมสนับสนุนความก้าวหน้าของการวิจัยทางการศึกษา

สุวิมล ว่องวานิช (2544: 14-15) ได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นของการวิจัยในชั้นเรียนสรุปได้ว่า

1. ให้โอกาสครูในการสร้างองค์ความรู้ ทักษะการทำวิจัย การประยุกต์การตระหนักถึงทางเลือกที่เป็นไปได้ที่จะเปลี่ยนแปลงโรงเรียนให้ดีขึ้น

2. เป็นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงหรือสะท้อนผลการทำงาน

3. เป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติโดยตรงเนื่องจากช่วยพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ

4. ช่วยให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง และเกิดการเปลี่ยนแปลงผ่านกระบวนการวิจัย ในที่ทำงาน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อองค์กร เนื่องจากนำไปสู่การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติและแก้ไขปัญหา

5. ช่วยตรวจสอบวิธีการทำงานของครูที่มีประสิทธิผล

6. ทำให้ครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2543: 11) กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนที่มีต่อผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ความสำคัญต่อโรงเรียน : การนำผลงานวิจัยในชั้นเรียนมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ช่วยทำให้โรงเรียนมีคุณภาพการจัดการศึกษาโดยภาพรวมดีขึ้น ตลอดจนการทำให้โรงเรียนมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของประชาชน

2. ความสำคัญต่อครู : การวิจัยในชั้นเรียนทำให้ครูทราบผลการจัดการเรียนการสอนแล้วหาทางแก้ไขปัญหา และพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตลอดจนการนำผลงานวิจัยเสนอเป็นผลงานทางวิชาการเพื่อความก้าวหน้าในชีวิต

3. ความสำคัญต่อนักเรียน : การวิจัยในชั้นเรียนช่วยให้ครูได้รู้ความจริงเกี่ยวกับการเรียนรู้หรือพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อหาทางส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนและพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น

4. ความสำคัญต่อวิชาชีพ : การวิจัยในชั้นเรียนช่วยขยายองค์ความรู้ เทคนิคการสอนนวัตกรรมด้านการเรียนการสอนสำหรับครู เป็นการพัฒนาการทำงานของครูให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่าการวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญหลายประการ ตั้งแต่การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การพัฒนาวิชาชีพครูทั้งด้านการสริมสร้างความรู้ทางวิชาการ การสร้างนวัตกรรมวิธีการสอนที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นที่คาดหวังว่าเมื่อครูผู้สอนได้ทำการวิจัยในชั้นเรียนควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานสอนอย่างเหมาะสมแล้วจะเกิดผลดีต่อการจัดการศึกษาที่อาจสรุปได้ 3 ด้านดังนี้

1. นักเรียนจะมีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วงวิชาการการศึกษาจะมีข้อความรู้ และนวัตกรรมทางการจัดการเรียนการสอนที่เป็นจริงเกิดมากขึ้น อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก

3. วิถีชีวิตของครู หรือวัฒนธรรมในการทำงานของครูจะพัฒนาไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ

1.3 ความแตกต่างระหว่างวิจัยเชิงวิชาการและวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

การวิจัยเชิงวิชาการและปฏิบัติการในชั้นเรียนมีทั้งส่วนที่เหมือนกันและส่วนที่แตกต่างกัน เมทเทลทอล (Metletal, G., 2003: อ้างถึงใน สุธา จันทร์เอม) ได้เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการวิจัยทั้ง 2 ประเภทดังนี้

ลักษณะ	วิจัยเชิงวิชาการ	วิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	ความรู้ที่สรุปอ้างอิงได้	ความรู้ที่ประยุกต์ใช้เฉพาะสถานการณ์
การระบุประเด็นปัญหาที่ศึกษา	ทบทวนจากทฤษฎี งานวิจัยที่มีผู้ทำมาแล้ว	ปัญหาหรือเป้าหมายที่พบในขณะทำงาน
กระบวนการทบทวนวรรณกรรม	ใช้แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ	เป็นข้อมูลเคร่า ๆ ใช้ข้อมูลปฐมภูมิหรือทุติยภูมิก็ได้
กลุ่มตัวอย่าง	การสุ่มตัวอย่างเพื่อการเป็นตัวแทนของประชาชน	ผู้เรียนในชั้นเรียนที่สอน
แผนแบบงานวิจัย	วางแผนควบคุมอย่างเข้มข้น ใช้เวลาศึกษาข้อมูลนาน	กระบวนการหลวม ๆ เปลี่ยนแปลงในขณะการศึกษา ได้ใช้เวลาสั้น ๆ
กระบวนการวัด	มีการประเมินและอาจวัดก่อนการศึกษา เพื่อให้มีมาตรฐาน	วัดตามสะดวกหรือจะใช้การวัดที่เป็นมาตรฐานก็ได้

ลักษณะ	วิจัยเชิงวิชาการ	วิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
การวิเคราะห์ข้อมูล	ทดสอบทางสถิติ และ/หรือ เทคนิคเชิงคุณภาพ	มุ่งการปฏิบัติ ไม่ทดสอบนัยสำคัญ อาจนำเสนอด้วยข้อมูลดิบที่ไม่วิเคราะห์ได้
การประยุกต์ผล	เน้นความแตกต่างทางทฤษฎี	เน้นความแตกต่างทางการปฏิบัติ

การวิจัยทั้ง 2 ประเภท จะมีความแตกต่างกันบ้าง แต่มีประเด็นบางอย่างที่มีลักษณะร่วมกัน ในภารวม วิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน มีการดำเนินการโดยครูผู้สอนในสภาพของชั้นเรียนมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาสภาพของการเรียนการสอนมากกว่าที่จะเพิ่มพูนความรู้ที่สรุปได้ทั่วไป

วิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนไม่ได้มีเป้าหมายหลักเพื่อการเพิ่มพูนความรู้เชิงทฤษฎี แต่การวิจัยประเภทนี้จะใช้เพื่อการปฏิบัติการ ครู-นักวิจัยใหม่ ๆ จึงไม่ควรกังวลเกี่ยวกับการออกแบบงานวิจัยให้มีความเที่ยงตรง (Validity) หรือกังวลเกี่ยวกับสถิติมากเกินไป แม้ว่าการวิจัยในชั้นเรียนโดยครู-นักวิจัยมือใหม่ อาจถูกมองว่าขาดความน่าเชื่อถือ ทำให้สรุปเป็นองค์ความรู้ หรือนำไปใช้ทั่วไปไม่ค่อยได้ แต่หากคำนึงถึงจุดประสงค์ของการวิจัย และประโยชน์ที่ได้รับเป็นหลัก คือการหาวิธีปรับปรุงสภาพ การเรียนการสอนของครู และประโยชน์ในการพัฒนาสภาพในชั้นเรียน (Todd, 2001) หากครู-นักวิจัยได้พยายามและตั้งใจทำวิจัยเชิงปฏิบัติการควบคู่กันกับการดำเนินการสอนโดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนางานให้ดีขึ้น จะเป็นการพัฒนาวิชาชีพครูผู้สอนเอง ในขณะเดียวกันจะเป็นการพัฒนาการเรียนให้ก้าวหน้าขึ้น และหากการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนได้กระทำอย่างต่อเนื่อง ครู-นักวิจัยจะพัฒนาตนเองจนกลับกลายเป็นนักวิจัยมืออาชีพที่มีกระบวนการวิจัย แบบมีแบบแผนมากขึ้น

1.4 แนวคิดของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

วิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) อาจมีชื่อเรียกหลายชื่อ เช่น วิจัยปฏิบัติการ (Action Research) วิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) การสืบค้นแบบร่วมมือ (Collaborative Inquiry) การวิจัยปฏิบัติการในบริบท (Contextural Action Research) โดยทั่วไป การวิจัยปฏิบัติการเป็นการดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาบางประการ พิจารณาผลที่เกิดขึ้น ถ้าผลไม่เป็นที่พอใจก็ทดลองใหม่

แนวคิดของวิจัยปฏิบัติการชั้นเรียนเริ่มจาก เลวิน (Lewin K.) นักจิตวิทยาผู้ได้นิยามคำว่าวิจัยปฏิบัติการ ในปี 1946 เขาศึกษาลักษณะพฤติกรรมในกลุ่มแบบต่าง ๆ เช่น ลักษณะผู้นำ ความเป็นประชาธิปไตยในกลุ่ม ความเป็นมิตร ความก้าวร้าว ฯลฯ โดยสรุปพฤติกรรมเหล่านั้นว่าเป็นผลจากความแตกต่างระหว่างบุคคล แนวคิดของเลวิน รวมทั้งแนวคิดซึ่งใช้การฝึกโดยกระบวนการกลุ่มมีผลกระทบกับแนวคิดของนักคิด/นักวิจัยหลายท่าน ซึ่งหลายคน เช่น เคมมิส (Kemmis, 1983) ซึ่งจะเป็นการพัฒนาการสอน ทดสอบทฤษฎีทางการศึกษา ประเมินแผนการศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยในชั้นเรียน

พาร์สัน (Parsons, S.) ก็เสนอแนวคิดในการวิจัยในชั้นเรียนดังนี้

1. บทบาทของครู คือ การสอนและการวิจัย ซึ่งต้องดำเนินไปในขณะเดียวกันไม่เป็นการรบกวน หรือเป็นอุปสรรคแก่กันและกัน

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลไม่ควรต้องใช้เวลาของครูจนเกินไป

3. วิธีการที่ใช้ต้องเชื่อถือได้พอที่จะยืนยันสมมติฐาน และพัฒนากลยุทธ์/นวัตกรรมที่จะไปประยุกต์ใช้ในสภาพการของชั้นเรียน

4. ครูผู้สอนควรจะตั้งใจและจริงจังกับปัญหาวิจัยที่ศึกษา

5. ผู้สอนต้องดำเนินวิธีการโดยคำนึงถึงจรรยาบรรณ

6. การทำวิจัยในชั้นเรียนควรต้องยอมรับแนวคิดของสมาชิกในโรงเรียน และมีการแลกเปลี่ยนความเห็นร่วมกัน

การกำหนดสมมติฐานที่ชัดเจนอาจไม่ใช่สิ่งจำเป็น สิ่งที่สำคัญ คือ แนวคิดที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นเทคนิคที่เน้นผู้เรียนและช่วยให้ผู้สอนได้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้เป็นครูผู้เชื่อชาญ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการการพัฒนาวิชาการให้ก้าวหน้ามากขึ้น

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนให้เป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเพื่อช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนได้ถูกใช้ในการวิจัยทางการศึกษา ตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 1960

การวิจัยในชั้นเรียนเริ่มต้นจากครูในระดับมัธยม โดยอาศัยการวิจัยในชั้นเรียน ผู้สอนในระดับที่สูงขึ้นสามารถใช้การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาให้เป็นมืออาชีพทางการสอน และสนใจทางการสอนมากขึ้น มีแรงจูงใจที่จะบูรณาการการวิจัยและการสอนที่เป็นวิธีการแบบองค์รวม ทำให้เกิดความพอใจในงาน พัฒนาโปรแกรมการศึกษาที่ดีกว่าเดิม และมีการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน และช่วยให้มองเห็นความก้าวหน้า ของความรู้ในการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนควรดำเนินการควบคู่และเป็นสิ่งเดียวกับการเรียนการสอนในการพัฒนาบทเรียนขึ้นใหม่ ผู้สอนเป็นผู้พัฒนา ผู้สอนเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างการพัฒนาและนำผลการพัฒนาไปใช้ ต่อจากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ การรายงานผลงานจึงเป็นการรายงานอย่างง่าย ดังรูป

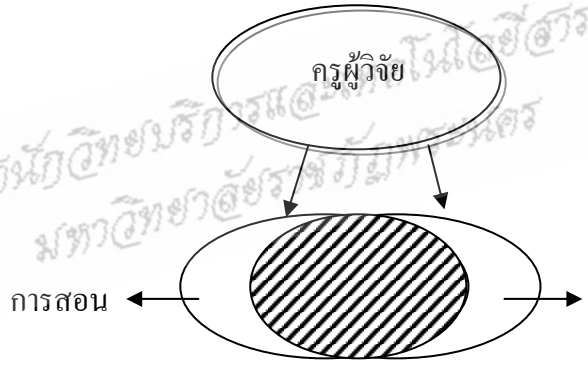

บทบาทของครู-ผู้วิจัย กับการเรียนการสอนและการวิจัย
(ที่มา ไพฑูรย์ สินลารัตน์ : 2535)

วิธีการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนทำให้เกิดระบบที่จะนำนวัตกรรมสำหรับ การเรียนการสอน โดยผู้สอนจะมีบทบาท 2 แบบ คือ เป็นผู้ผลิตทฤษฎีและผู้ใช้ทฤษฎีทางการศึกษา ซึ่งทำให้เกิดความรู้ เพื่อครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัยจะนำทฤษฎี และปฏิบัติให้ไปควบคู่กัน

สิ่งสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนคือ การแลกเปลี่ยนและแบ่งปันที่ได้เรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

การพัฒนาการสอนและการวิจัยในชั้นเรียนเป็นสิ่งจำเป็น ผู้สอนจำเป็นต้องรับรู้และเข้าใจสภาพหรือสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนของตนก่อน และให้กำหนดประเด็นปัญหาที่จะศึกษา เลือกวิธีการหรือนวัตกรรมใหม่ที่จะให้ผลที่เป็นประโยชน์กับสถานการณ์นั้น ๆ ปัญหาที่จะกำหนดขึ้นจากผู้สอน

1.5 วัตถุประสงค์การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

การวิจัยปฏิบัติการมีวัตถุประสงค์เพื่อการปรับปรุง แก้ไข สิ่งที่เป็นปัญหาในสภาพการณ์ที่กำลังปฏิบัติให้บรรลุตามเป้าประสงค์ ดังนั้นจึงต้องมีการผูกมัดตนในการวิจัยปฏิบัติการเพื่อศึกษาระบบและร่วมมือกับสมาชิกที่อยู่ในระบบให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์

การวิจัยนับเป็นเครื่องมือของการแสวงหาความรู้เพื่อแก้ไขปัญหา และเป็นการแสวงหาความรู้ที่มีวิธีการที่เป็นระบบ แล้วนำไปสู่การแก้ปัญหา โดยจะค้นหาว่าอะไรเป็นเหตุอะไรเป็นผลของปัญหาที่จะศึกษาค้นคว้านั้นๆ และยังเน้นที่การพัฒนาแนวสรุปอ้างอิงหลักการ หรือทฤษฎีเพื่อการปฏิบัติอันจะพึงเกิดในอนาคต ค้นพบความรู้ใหม่ที่เพิ่มพูนขึ้นจากองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว หรือเพื่อพัฒนาความรู้ที่ได้ค้นพบมาก่อนแล้วไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งจะต้องอาศัย ข้อมูล ประสบการณ์ หลักฐานที่พิสูจน์ทดสอบได้ และต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้องบรรยายได้

การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom research) เป็นการเน้นสถานที่ที่ทำการวิจัยว่าเกิดขึ้นในชั้นเรียน เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน เป็นการวิจัยที่ดำเนินควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานของครู โดยมีครูเป็นนักวิจัย ทั้งผลิตงานวิจัยและบริโภคงานวิจัย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ครูผู้ทำการวิจัยและนำผลการวิจัยไปใช้ด้วยลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียนดังกล่าวจึงมีนักการศึกษาได้ให้ทัศนะที่เกี่ยวกับความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนอย่างหลากหลาย ดังนี้

ศ.บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2540:2-5) ได้ให้ความหมายของการวิจัย ไว้ว่า คำว่าการวิจัย (reserech) โดยสรุปมีความหมายว่าเป็นกระบวนการค้นคว้าหาข้อเท็จจริงหรือค้นคว้าหาประสบการณ์ตามธรรมชาติอย่างมีระบบระเบียบและมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน เพื่อให้ได้ความรู้ที่เชื่อถือได้ ตามความหมายนี้ลักษณะของการทำวิจัยจะประกอบด้วย 3 ประการ คือ

1. การวิจัยเป็นการค้นคว้าหาข้อเท็จจริงตามธรรมชาติ
2. การวิจัยเป็นกระบวนการหรือการกระทำอย่างมีระบบ ระเบียบ
3. การวิจัยเป็นการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายแน่นอน

แต่พฤติกรรมของการทำวิจัย อาจสรุปได้เป็น 3 ประการ คือ การวิจัยเป็นการกระทำอย่างมีระบบ ระเบียบ มีจุดมุ่งหมายและมีเหตุมีผล

อย่างไรก็ดี การวิจัยยังมีความหมายเชิงแนวคิด (conceptualdefinition) อีกหลายลักษณะดังนี้

1. การวิจัยเป็นการทำให้ประจักษ์ คือ เป็นการทำให้รู้แจ้งเห็นจริงในเรื่องนั้น โดยการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าสังเกตหรือสัมผัสโดยตรง ผู้วิจัยไปเห็น ไปดู ไปเก็บรวบรวมข้อมูลมาสรุป มาหาข้อยุติเอง

2. การวิจัยเป็นเครื่องกำหนดความรู้ คือ การวิจัยจะทำให้ผู้ทำวิจัยมีความรู้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น พบของใหม่ ๆ เกิดขึ้น

3. การวิจัยเป็นกระบวนการศึกษา ค้นคว้าซ้ำ ๆ การทำวิจัยจะต้องค้นแล้ว ค้นอีก ค้นหาทั้งข้อเท็จ ข้อจริง ค้นซ้ำแล้ว ซ้ำอีกจนได้ข้อสรุปที่เป็นจริงหรือเชื่อถือได้ การค้นคว้าซ้ำ ๆ ในที่นี้ยังหมายรวมถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะต้องเก็บซ้ำ ๆ ด้วยคือ ถ้าเก็บข้อมูลจากบุคคลคนเดียวกัน จะต้องถามคำถามหลายๆ คำถาม ถามหลาย ๆ เรื่อง เพื่อหาข้อสรุปให้ได้ว่า บุคคลผู้นั้นมีข้อเท็จจริงนั้นอย่างไร แต่ถ้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลหลายคนจะต้องใช้คำถามเดียวกันถามทุกคนซ้ำเหมือกัน ถ้าใช้คำถามต่างกันจะไม่สามารถสรุปข้อเท็จจริงได้

4. การวิจัยเป็นกรรมวิธีที่มีการวางแผนอย่างมีระบบ เมื่อจะทำวิจัย ผู้ทำจะต้องมีการวางแผน กำหนดจุดมุ่งหมายและขั้นตอนการทำวิจัยอย่างมีระบบ ระเบียบไว้อย่างแน่นอนล่วงหน้า คือมีการทำโครงงานเสนอการวิจัยกำหนดไว้

5. การวิจัยเป็นกระบวนการที่ใช้เหตุผล ทุกขั้นตอนของการทำวิจัย ต้องทำอย่างมีเหตุผล มีข้อมูล หลักฐานที่เชื่อถือได้สนับสนุน มิใช่กระทำอย่างลอย ๆ ไร้หลักฐานสนับสนุน มีแหล่งข้อมูลสนับสนุนอย่างชัดเจน การวิจัยมิใช่การคิด การคิดเฉย ๆ หรือแม้แต่การคิดอย่างเหตุผลในเชิงปรัชญาก็มิถือว่าเป็นการวิจัย ดังที่ศาสตราจารย์ ดร.ประชุมสุข อาชวะอำรุง ผู้ซึ่งเป็นอาจารย์สอนการวิจัย กล่าวเสมอว่า การวิจัยมิใช่การคิด

6. การวิจัยเป็นวิถีแห่งปัญญา หมายถึง เป็นวิธีการที่ทำให้เกิดปัญญาแสงสว่างที่ทำให้ที่มืดสว่าง ทำเรื่องที่ยังไม่มีใครรู้ให้รู้กันทั่วไป ทำให้ผู้ทำวิจัยเป็นผู้มีภูมิปัญญา ดังที่กล่าวว่าเป็นผู้ที่มีความแหลมคม หรือเฉียบคมเป็นต้น

7. การวิจัยเป็นการประดิษฐ์คิดค้น ในความหมายนี้ การทำวิจัยเป็นการประดิษฐ์หรือผลิตผลงานอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมา ผลงานที่ผลิตจะมีลักษณะทางกายภาพเช่น หุ่นยนต์ เครื่องมือ เครื่องจักร หรือเป็นในเชิงความคิด เช่น การพัฒนา การสร้างรูปแบบ การหาแนวทางแก้ปัญหาต่างๆในสังคม ซึ่งผลงานนั้นจะต้องผ่านการพัฒนา การทดลอง และมีการประเมินผล จนสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาหรือเสริมสร้างความรู้ใหม่ให้แก่สังคมได้

8. การวิจัยเปรียบเหมือนการขุดทอง การขุดทองย่อมพบหินมากกว่าทอง หินเปรียบเหมือนปัญหาในการขุดทอง เมื่อขุดบางแห่งก็พบหินก้อนใหญ่ บางแห่งก็พบหินก้อนเล็ก การทำวิจัยก็เช่นเดียวกัน เมื่อทำวิจัยก็ย่อมต้องพบปัญหาบ้าง ไม่มากก็น้อยแล้วแต่การทำวิจัยแต่ละเรื่องของแต่ละคน บางคนก็พบปัญหามาก บางคนก็พบปัญหาน้อย อย่างไรก็ดี เมื่อขุดเสร็จได้ทอง ทำวิจัยเสร็จได้ผลงานวิจัย ผลที่ได้ก็คุ้มค่า หายเหนื่อยมีความภูมิใจ ผลงานที่ได้มีคุณค่าเป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและส่วนรวม

9. การวิจัยเปรียบเหมือนน้ำแข็งลอยน้ำ น้ำแข็งจะลอยน้ำอยู่ประมาณ 1.ใน 11 ส่วน การทำวิจัยแต่ละเรื่องเมื่อเทียบกับน้ำแข็งก้อนหนึ่ง ก็เท่ากับว่า ผู้วิจัยจะต้องศึกษาค้นคว้าผลงานของผู้อื่นมาเป็นแนวทางในการทำวิจัยของตน และนำมาสนับสนุน ต่อเติมผลงานของตนให้สมบูรณ์ คือในการทำวิจัยแต่ละเรื่อง ผู้วิจัยจะต้องศึกษา ค้นคว้าผลงานของคนอื่น 11 ส่วนอีกหนึ่งส่วนเป็นผลงานที่ตนเองจะต้องทำหรือต่อเติมให้สมบูรณ์ ถ้าเทียบกับเวลาที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยหนึ่งเรือง ผู้ทำการวิจัยจะต้องศึกษาค้นคว้าในส่วนที่เป็นของตนเองเพียง 1 ส่วน อีก 11 ส่วน ต้องใช้เวลาในการค้นคว้า ศึกษาผลงานวิจัยของผู้อื่นนำมาสนับสนุน และเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนั้นของตนต่อไป

1.6 ประโยชน์ของการทำวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาวิชาชีพครู เนื่องจากข้อค้นพบที่ได้มาจากกระบวนการสืบค้นที่เป็นระบบและเชื่อถือได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และด้วยหลักการสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นการสะท้อนผล ทำให้การวิจัยแบบนี้ส่งเสริมบรรยากาศของการทำงานแบบประชาธิปไตยที่ทุกฝ่ายเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และยอมรับในการค้นพบร่วมกัน

สุภาภรณ์ มั่นเกตุวิทย์ (2544: 6) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียนไว้โดยสรุปคือ เป็นการช่วยแก้ปัญหาในห้องเรียน ช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ปรับเปลี่ยนบทบาทของครูใหม่ เสริมพลังอำนาจแก่ครูในการแก้ปัญหาในชั้นเรียน ทำให้ได้รู้ถึงวิธีการเรียน การสอนที่มีประสิทธิผล เป็นการกระตุ้นการสอนแบบสะท้อนกลับ ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการสอนที่มีประสิทธิภาพช่วยตรวจสอบวิธีการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ ช่วยพัฒนาทักษะทางวิชาชีพครู เป็นการเชื่อมโยงระหว่างวิธีสอนกับผลที่ได้รับ ช่วยให้ครูนำ ผลการวิจัยไปใช้ในห้องเรียนและทำให้ครูสามารถเป็นองค์กรที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้

ครูรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2544:7) กล่าวถึงประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียนพอสรุปได้ว่า เป็นการช่วยให้ครูมีพลังอำนาจในการแก้ปัญหาในชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาในชั้นเรียนได้ทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ ทั้งยังทำให้ครูมีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น และจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำงานอย่างมีระบบ ประสบความสำเร็จในการทำงาน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและภาคภูมิใจในวิธีการที่นำมาใช้ ในส่วนของโรงเรียนสามารถกำหนดนโยบายหรือมาตรการต่างๆเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมโดยมีผลงานวิจัยรับรอง และในส่วนของผู้เรียน ช่วยให้ได้รับการแก้ไขปัญหาและ

พัฒนาอย่างสมบูรณ์เต็มศักยภาพ ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

กรมวิชาการ (2542 :10-14) ได้สรุปว่า การนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้เป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่ง เพราะครูมาสารถใช้ข้อมูลหรือนวัตกรรมใหม่ที่ค้นพบ ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุตามที่ต้องการนั้น จะทำให้การเรียนการสอนในชั้นเรียนมีความสมบูรณ์และมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

1. ความสำคัญของการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ มีดังนี้

1.1 ทำให้การจัดการเรียนการสอน บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรยิ่งขึ้น เพราะครูสามารถใช้นวัตกรรม วิธีการ เทคนิคการสอนหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ที่มีคุณภาพผ่านกระบวนการตรวจสอบที่เชื่อถือได้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน

1.2 ทำให้ครู พัฒนางานของตนเองให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น เพราะครูสามารถนำข้อมูลที่เป็นข้อค้นพบจากการวิจัยมาใช้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

1.3 ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและส่งเสริมจนบรรลุศักยภาพสูงสุดจากครูสามารถส่งเสริมและพัฒนาได้ตรงตามสภาพความเป็นจริงของผู้เรียนแต่ละคน

1.4 ทำให้ผู้บริหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีข้อมูลที่ใช้ปรับปรุงพัฒนางานบริหารและจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.5 ครูใช้เป็นผลงานทางวิชาการเพื่อเสนอขอตำแหน่งให้สูงขึ้น

1.6 ทำให้มีข้อมูลในการปรับปรุงหรือดัดแปลงงานในส่วนที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างมีระบบ

1.7 ทำให้มีแนวทางในการดำเนินงานหรือกำหนดนโยบายของหน่วยงานหรือองค์กร

2. จุดมุ่งหมายในการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้มีดังนี้

2.1 เพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอน

2.2 เพื่อปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานเฉพาะด้าน

2.4 เพื่อใช้ประเมินผลการพัฒนาการปฏิบัติงานของครูหรือหน่วยงาน

3. แนวทางการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้

3.1 นำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน

3.1.1 ผู้บริหารนำไปใช้ในการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการเรียน การสอนซึ่งได้แก่

1. ใช้ในการวางแผน / กำหนดนโยบาย การเรียนการสอนและหลักสูตร

2. ใช้ปรับปรุง / ดัดแปลง ให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างเป็นระบบ เช่น ดำเนินโครงการต่าง ๆ ด้านวิชาการ การผลิตเอกสารวิชาการ

3.1.2 ครูผู้สอนนำไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงการเรียนการสอนในห้องเรียนซึ่งได้แก่

1. ใช้แก้ปัญหาการเรียนการสอนโดยตรง เช่น การใช้เทคนิคการสอนช่วยซ่อมเสริมผู้เรียนที่เรียนช้า ไม่ทันเพื่อนๆ

2. ใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการเรียนการสอน เช่น การใช้นิทานพื้นบ้านเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียน

3. ใช้พัฒนาหลักสูตร เช่น ครูสอนแบบหน่วยการเรียน โดยการบูรณาการสาระการเรียนรู้กลุ่มวิชาการต่างๆตามหลักสูตรกำหนด

3.2 นำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการเรียนการสอน เมื่อครูได้ข้อค้นพบความรู้ใหม่ ๆ จากการวิจัยแล้วควรมีการเผยแพร่ให้แก่บุคคล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.2.1 เผยแพร่ให้บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ในการอ้างอิง ค้นคว้า

3.2.2 เผยแพร่ให้บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ที่ลึกซึ้งและมีประโยชน์ต่อไป

3.3 นำไปใช้ในการพัฒนาวิชาชีพ

การวิจัยในชั้นเรียน นอกจากจะเป็นการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนแล้วยังเป็นการพัฒนาวิชาชีพของครูอีกด้วย กล่าวคือ เมื่อครูทำวิจัยในชั้นเรียน ทำให้เป็นการเสริมสร้างความรู้ทางวิชาการของตนเอง ทำให้ครูมีนวัตกรรม สื่อ และวิธีการสอนที่มีคุณภาพ ซึ่งทำให้เกิดมาตรฐานในการเรียนการสอนตามระบบประกันคุณภาพ อันสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2537 อีกประการหนึ่งครูยังสามารถนำผลงานที่เกิดจากการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้เป็นผลงานวิชาการ ตามหลักเกณฑ์การขอเลื่อนระดับหรือปรับตำแหน่งให้สูงขึ้นของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูได้อีกด้วย โดยผลงานนั้นควรมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

3.3.1 ผลงานสอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่

3.3.2 ผลงานมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่สำนักคณะกรรมการข้าราชการครูกำหนด

3.3.3 ผลงานมีประโยชน์ต่อผู้เรียน ครู และบุคคลอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

3.3.4 ผลงานมีรูปแบบการเขียนรายงานที่ถูกต้องเป็นที่ยอมรับ

3.4 การส่งเสริมการนำผลการวิจัยไปใช้ในส่วนของครูและนักเรียน มีดังนี้

3.4.1 จัดทำการสรุปผลการวิจัยด้วยภาษาที่เข้าใจได้ง่ายๆ เผยแพร่แก่บุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.4.2 ครู ควรนำวิธีการ / นวัตกรรม ที่ค้นพบจากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

3.4.3 ครู แลกเปลี่ยนงานวิจัยของตนกับผู้อื่น เช่น การนำเสนอผลการวิจัยในที่ประชุม การเข้าร่วมสัมมนา และการเผยแพร่เอกสาร

3.5 ผู้บริหาร

3.5.1 กระตุ้นให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นพื้นฐาน

3.5.2 ส่งเสริมให้ครูหาความรู้ใหม่ๆที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน เช่น การศึกษาเอกสารทางวิชาการ การสนทนากับผู้รู้

3.5.3 จัดให้มีการประชุมปฏิบัติการทางวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง

3.5.4 เชิญวิทยากรมาให้ความรู้เรื่องการวิจัยในชั้นเรียนแก่ครู

3.5.5 นำผลไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน

ผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุน ซึ่งนับว่ามีความสำคัญมากทั้งนี้เพราะมีผลต่อเนื่องไปถึงการจัดคาบการสอนการจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ การเชิญผู้รู้ทางด้านการทำวิจัยหรือผู้ที่เคยทำผลงานทางด้านวิจัยมาให้การอบรมชี้แนะแนวทางการทำวิจัยในโรงเรียน หรือชั้นเรียน อีกทั้งการสนับสนุนและการส่งเสริมให้ครูอบรมการทำวิจัย และถือเป็นนโยบายของโรงเรียนที่จะให้การสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อเป็นประสบการณ์ในการแสวงหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนางาน ซึ่งในปัจจุบันมีหลายหน่วยงานจัดขึ้น เพื่อสนองนโยบายในด้านนี้นับว่าเป็นแรงกระตุ้นสำคัญที่จะทำให้ครูผู้สอนสนใจที่จะทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนมากขึ้น อีกทั้งเป็นแนวนโยบายที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาของแผนการศึกษา ที่ต้องการให้ครูผู้สอนได้พัฒนากระบวนการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัยอีกด้วย

1.7 ลักษณะการทำวิจัยในชั้นเรียน

ลักษณะการวิจัยในชั้นเรียนเป็นการศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการกระบวนการเรียนการสอนเกี่ยวข้องกับครูเป็นส่วนใหญ่ วิจัยจากการปฏิบัติงานของครู มุ่งศึกษาเฉพาะในห้องเรียน

หรือโรงเรียนเท่านั้น การศึกษาวิจัยไม่เน้นระเบียบวิธีการวิจัยมากนัก ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องมีการสุ่มตัวอย่างเพราะกลุ่มเป้าหมายมีจำนวนไม่มาก ผลการวิจัยไม่เน้นสรุปและอ้างอิง ซึ่งสอดคล้องกับ คำอธิบายของสุวิมล ว่องวาริช (2544:91) ได้อธิบายลักษณะความแตกต่างระหว่างการวิจัยทั่วไปกับ การวิจัยในชั้นเรียนว่า การวิจัยทั่วไปมุ่งสร้างองค์ความรู้เชิงทฤษฎีและนำผลไปใช้สรุปอ้างอิง แต่การวิจัยในชั้นเรียนมุ่งเน้นการหาวิธีการพัฒนาผู้เรียน ข้อดีของการวิจัยในชั้นเรียนคือ จัดทำได้ง่ายรู้ผลเร็วและสามารถนำผลไปใช้ในการพัฒนาได้ตรงตามความต้องการและทันเหตุการณ์ ดังนั้นครูที่มีความรู้เรื่องการวิจัยไม่มากก็สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้

กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ(2542:6-7) กล่าวถึงลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียนว่าการวิจัยเป็นวิธีหนึ่งที่ครูผู้สอนสามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนได้ ครูจะเข้าใจว่าวิจัยเป็นวิธีที่ยุ่งยากซับซ้อนต้องใช้สถิติสูงๆและต้องมีความรู้เกี่ยวกับการวิจัยเป็นอย่างดีแต่แท้จริงๆแล้วครูได้ทำงานในลักษณะของการวิจัยอยู่บางส่วนแล้วคือ สอนพร้อมกับแก้ปัญหา ในห้องเรียนไป

ลักษณะของวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

บาสเคอร์วิล (Baskerville, 1999) อธิบายลักษณะงานวิจัยปฏิบัติการ 4 ประการ คือ

1. เป็นการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความเข้าใจสถานการณ์ของสังคมขณะนั้น ซึ่งมีลักษณะสภาพที่หลายหลายรูปแบบและซับซ้อน

2. เป็นการแก้ปัญหาปฏิบัติการและขยายความรู้แบบทันเหตุการณ์โดยการสังเกตุข้อมูลในกรอบของสมมติฐาน และกำหนดปัญหา

3. เป็นความร่วมมือช่วยเหลือ สนับสนุนความสามารถสมรรถนะกันของกลุ่มผู้ปฏิบัติ

4. เป็นการประยุกต์เพื่อความเข้าใจกระบวนการเปลี่ยนแปลงในระบบสังคม

ปีเตอร์และโรบินสัน (Peters and Robinson, 1984) อ้างใน บาสเคอร์วิล ได้สำรวจรายงานวิจัยปฏิบัติการ และสรุปลักษณะที่ร่วมกัน 4 ประการ ได้แก่

1. เน้นการปฏิบัติและการเปลี่ยนแปลง
2. เน้นการแก้ปัญหา
3. มีกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับระบบ
4. เป็นความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้อง

บาสเคอร์วิลได้สรุปลักษณะของวิจัยปฏิบัติการดังนี้

รูปแบบกระบวนการ	มีการปฏิบัติซ้ำ
	มีการสะท้อนผลกลับ
	มีลักษณะเป็นแนวเส้น
โครงสร้างการดำเนินการ	มีลักษณะเข้มงวด
	มีลักษณะไม่คงที่
รูปแบบที่เกี่ยวข้อง	มีลักษณะของความร่วมมือ
	มีลักษณะของความช่วยเหลือ
	มีลักษณะของความเชี่ยวชาญ
เป้าหมายเบื้องต้น	พัฒนาองค์กร
	ออกแบบระบบ
	ความรู้ที่เป็นวิทยาศาสตร์
	การฝึกอบรม

คาลเฮาน (Calhoun E., 1993) อ้างในมหาวิทยาลัยฟลอริดา (Florida Atlantic University, 2003) กล่าวถึงรูปแบบวิจัยในชั้นเรียน 3 รูปแบบ คือ 1. ครู-นักวิจัย (Teacher-Researcher) 2. นักวิจัยแบบร่วมมือ Collaborative Researcher) และ 3. นักวิจัยปฏิบัติการแบบกลุ่มโรงเรียนในเขต (Schoolwide Action-Researcher) และได้เปรียบเทียบความแตกต่างของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

ลักษณะ	ครู-นักวิจัย	นักวิจัยแบบร่วมมือ	นักวิจัยกลุ่มโรงเรียนในเขต
จุดเน้น	การเปลี่ยนแปลงในห้องเรียนในห้องเรียนหนึ่ง	การเปลี่ยนแปลงมากกว่าหนึ่งห้องเรียนมากกว่าหนึ่งระดับชั้นมากกว่าหนึ่งภาควิชา	ปรับปรุงโรงเรียนเน้นด้านการเรียนของนักเรียนและความสนใจร่วมกัน
การสนับสนุน	จากแต่ละบุคคลที่ต่างกัน	สถานศึกษาเขตตัวแทนให้บริการฯลฯ	สถานศึกษาที่มีข้อตกลงร่วมกัน หรือกลุ่มตัวแทนภายนอกสถานศึกษา
ผู้ใช้ผล	ครู-อาจารย์	นักการศึกษา 2 คนขึ้นไป	โรงเรียนทุกโรงเรียนในเขต
ผลกระทบ	อาจมีผลหรือไม่มีผลกับห้องเรียนอื่นๆ	มีผลต่อความร่วมมือในระดับชั้น หรือระดับภาควิชา	มีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในเขตโรงเรียน

ผ่องพรรณ ตรัยมงคลกูล (2543: 28) ได้สรุปลักษณะสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการไว้ดังนี้

1. เป็นการวิจัยที่เรียกว่า “self–reflective inquiry” คือ การมองสะท้อนกลับสถานการณ์หรือปัญหาที่ตนเผชิญอยู่ เช่น ปัญหาที่ครูพบในการสอนซึ่งเป็นปัญหาใกล้ตัว ไม่ใช่ปัญหาที่เริ่มจากภายนอก

2. เป็นการวิจัยที่ดำเนินการโดยผู้มีส่วนร่วมโดยตรงในหน่วยงาน องค์กรนั้น ครูที่ทำการวิจัยควรร่วมกับคณะบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3. เป็นการวิจัยเพื่อหวังผลในการปรับปรุงพัฒนาวิธีการปฏิบัติในหน่วยงานหรือองค์กรนั้นๆ โดยตรง

4. เป็นการวิจัยที่มีการทดสอบวิธีการปฏิบัติจริงๆ ในสถานที่จริงโดยทันที และทำการวิเคราะห์ผลของการปฏิบัตินั้นๆโดยผู้วิจัยเอง

บัญชา อึ๋งสกุล (2539: 62-65) ได้กล่าวถึงลักษณะและรูปแบบการวิจัยในชั้นเรียนว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการวิจัยเพื่อมุ่งแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นครั้งๆ ไป ผลของการวิจัยใช้ได้เฉพาะกลุ่มที่ทำการศึกษาเท่านั้น จะนำไปอ้างอิงกลุ่มอื่นไม่ได้ เพราะมองขอบเขตวงจำกัด เป็นการวิจัยปัญหาของเด็กในชั้นเรียนของตนเอง เพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนเฉพาะชั้น ในแง่ของรูปแบบการวิจัยแล้วแต่ลักษณะของปัญหาที่ต้องการจะศึกษา รูปแบบการวิจัยในชั้นเรียนสามารถแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

1. การวิจัยสำรวจ เป็นการวิจัยเพื่อหาคำตอบโดย ไม่กำหนดกฎเกณฑ์อะไรมากนักเป็นการสำรวจประเด็นที่อยากรู้แล้วออกแบบไปหาคำตอบ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการศึกษาลักษณะความเป็นจริงตามสภาพในเรื่องต่างๆเพื่อมุ่งรวบรวมข้อมูลและรายงานลักษณะที่มีอยู่ในสภาพการณ์นั้น เช่น สำรวจทัศนคติของนักเรียน สำรวจอาชีพผู้ปกครอง สำรวจโรงเรียน สำรวจชุมชน และสำรวจปัญหาการเรียนการสอน

2. การวิจัยหาความสัมพันธ์เป็นการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ตั้งแต่สองตัวขึ้นไป เช่น ศึกษาวิธีสอนของครูกับผลการเรียนของนักเรียน หรือศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนกับเจตคติต่อการเรียนของนักเรียนเป็นต้น

3. การวิจัยเปรียบเทียบ มีลักษณะคล้ายกับ 2 แบบแรก ในช่วงสถิตินั้นการวิจัยเปรียบเทียบ หาความสัมพันธ์เป็นการแสดงว่าตัวแปร 2 ตัวสัมพันธ์กันหรือไม่ มีอิทธิพลต่อกันหรือไม่ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการศึกษาเหตุผลทางการศึกษา ในกรณีที่ไม่สามารถศึกษาด้วยการทดลองเช่น การศึกษาว่าอะไรเป็นสาเหตุให้นักเรียนสอบตกซ้ำชั้น การศึกษาสาเหตุที่ทำให้นักเรียนทะเลาะวิวาท เป็นต้น

4. การวิจัยแบบทดลอง เป็นการทดลองแบบหนูตะเภา โดยกำหนดกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลอง การวิจัยแบบนี้ทางสังคมศาสตร์มักมีจุดอ่อนมากเกี่ยวกับการควบคุมตัวแปร เพราะมนุษย์ไม่เหมือนสัตว์อื่นๆ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ผู้วิจัยสามารถกำหนดค่าสิ่งต่างๆของตัวแปรอิสระได้ตามความต้องการ แล้วศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับตัวแปรตาม การวิจัยทดลองมี 2 ประเภท คือ การทดลองในสนามและการทดลองในสภาพธรรมชาติเช่น การทดลองกับนักเรียนขณะเรียนอยู่ในห้องเรียนปกติ และการทดลองในห้องปฏิบัติการ เป็นการกระทำในห้องปฏิบัติการ ซึ่งสามารถจะจัดและควบคุมตัวแปรต่างๆได้ตามความต้องการ การทำวิจัยแบบทดลองตัวแปรที่ผู้วิจัย เป็นผู้เปลี่ยนค่า เรียกว่า ตัว

แปรอิสระ ส่วนตัวแปรที่เป็นผลตามมาเรียกว่า ตัวแปรตาม มีค่าเปลี่ยนแปลงไปตามค่าของตัวแปรอิสระส่วนตัวแปรอื่นๆที่อาจทำให้ตัวแปรตามมีค่าเปลี่ยนแปลงได้ แต่ผู้วิจัยควบคุมไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลง เรียกว่า ตัวแปรควบคุม

5. การวิจัยเชิงทดลองและพัฒนา เป็นการวิจัยที่ใช้เด็กกลุ่มเดียว ไม่ต้องเปรียบเทียบวิธีสอนแบบดั้งเดิมกับวิธีสอนใหม่ คิดวิธีสอนแบบใหม่มาแล้วพัฒนาวิธีสอนแบบใหม่ และสอนเสร็จแล้วสำรวจดูความเข้าใจ ดูพื้นฐานปัญหา เอามาปรับปรุงใหม่ สอนเด็กกลุ่มเดิมในบทเรียนต่อไป ประยุกต์ไปเรื่อยๆ

สุภาภรณ์ มั่นเกตุวิทย์ (2544:12) ได้สรุปลักษณะการวิจัยในชั้นเรียนไว้ว่า ผู้ดำเนินการ วิจัย คือครูผู้สอนหรือผู้รับผิดชอบในระดับชั้น / หมวดวิชา โดยเริ่มศึกษาจากปัญหาที่เป็นจริงที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนในชั้นเรียนที่รับผิดชอบกำหนดวัตถุประสงค์ตรงตามปัญหาเพื่อแก้ ปัญหาและพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ใช้นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องสอดคล้อง และเหมาะสมกับผู้เรียน โดยดำเนินการควบคู่กับการเรียนการสอนปกติ ไม่แปลกแยกจากกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน จากนั้นเก็บข้อมูลของนักเรียนอย่างต่อเนื่องเป็นระบบและนำผลการวิจัยมาพัฒนาผู้เรียน โดยสรุปผลการใช้เฉพาะกลุ่มที่ศึกษา

ทัศนา แสวงศักดิ์ (2543:74) กล่าวถึงลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนไว้ดังนี้ การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการศึกษาเรื่องที่เกี่ยวกับครูและนักเรียนเป็นส่วนใหญ่วิจัยจากการปฏิบัติงานของครู มุ่งศึกษาเฉพาะในห้องเรียนหรือโรงเรียนเท่านั้น การศึกษาวิจัยไม่เน้นระเบียบวีการวิจัยมากนัก ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องสุ่มตัวอย่างเพราะกลุ่มเป้าหมายมีจำนวนไม่มาก ไม่เน้นสถิติ ผลการวิจัยไม่เน้นสรุป อ้างอิง ส่วนวิจัยการศึกษาเป็นการศึกษาเรื่องทั่วๆไปที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยจากทฤษฎีทางการศึกษา มีการศึกษามีกระบวนการซับซ้อนและใช้เวลานานแต่การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนใช้เวลาสั้นๆในการแก้ปัญหา

จากลักษณะการวิจัยในชั้นเรียนตามที่นักการศึกษาแต่ละท่านได้เสนอไว้ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ลักษณะการวิจัยในชั้นเรียนเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งลักษณะการวิจัยมีหลายชนิด จะใช้การวิจัยสำรวจ การเปรียบเทียบ การทดลอง การศึกษารายกรณี การวิจัยทดลองและเชิงพัฒนาหรืออื่นๆอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาและจุดมุ่งหมายเฉพาะที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ทั้งนี้ก็เพื่อนำเอาผลการวิจัยที่ได้สำหรับการพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.8 กระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียน

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

เลวิน (Lewin, 1946) อ้างในสมิท (Smith M.K., 2004) เสนอขั้นตอนที่เป็นวงจร ได้แก่ การกำหนดแนวคิดทั่วไป (Indentifying a general idea) สำรวจค้นหาข้อเท็จจริง (Reconnaissance) และวางแผน (Planning) ปฏิบัติการ (Take first action) ประเมินผล (Evaluation) ปรับปรุงแก้ไขแผน (Amended plan) และเริ่มปฏิบัติการขั้นต่อไป (Take second action step)

แนวคิดของเลวิน รวมกับแนวคิดซึ่งใช้การ ฝึกโดยกระบวนการกลุ่มมีผลกระทบกับแนวคิดของนักคิดและนักวิจัยหลายท่าน เช่น เคมมิส (Kemmis, 1983) เอบุท (Erbbutt, 1985) เอลเลียต (Elliott, 1991) ฮอพคินส์ (Hopkins, 1985) ได้สนับสนุนให้แนะนำและพัฒนาความเชี่ยวชาญในวิชาชีพของครูโดยใช้การวิจัยของครู (Hopkins, 1985.) ซึ่งจะเป็นการพัฒนาการสอน ทดสอบทฤษฎีทางการศึกษา ประเมินแผนการศึกษา โดยใช้วิธีการวิจัยในชั้นเรียน

กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ เป็นกระบวนการที่ไม่ยุ่งยาก เคมมิส (Kemmis) อ้างในบริน (Rory O'Brien, 1988) เสนอกระบวนการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Plan), การปฏิบัติ (Act), การสังเกต (Observe) (วัด) และการสะท้อนผล (Reflect) เป็นวงจรที่ต่อเนื่องดังนี้

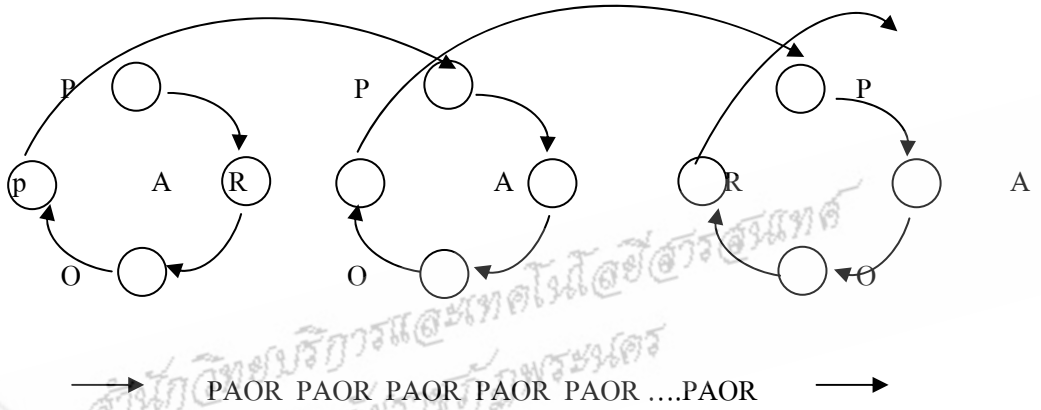

รูปแสดงกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
(ที่มา : ไพฑูรย์ สินลารัตน์ : 2535)

การวางแผน (Plan) ระยะแรก เป็นการสำรวจสภาพเบื้องต้นเพื่อเข้าใจปัญหา และวางแผนยุทธวิธีเพื่อการแก้ปัญหา

การดำเนินงาน (Action) เป็นการปฏิบัติตามแผน

การสังเกต (Observation) เป็นการเก็บข้อมูลติดตามการปฏิบัติงานระหว่างการดำเนินงานโดยวิธีการหลายรูปแบบ

การสะท้อนกลับและปรับแก้ (Reflection and Revision) เป็นการสะท้อนผลของการแก้ปัญหาและมีการดำเนินการซ้ำอย่าต่อเนื่องจนเข้าใจปัญหาหรือได้รับผลเพียงพอ

ซัสแมน (Susman G., 1983) บาสเคอริวิล (Baskerville, 1999) (อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ : 2535) ได้ปรับกระบวนการเพิ่มขึ้นเป็น5 ขั้นตอน ได้แก่

1. การวินิจฉัยปัญหา (Diagnosing) ซึ่งเป็นการชี้ประเด็นหรือกำหนดปัญหา
2. การทำแผนปฏิบัติการ (Action Planning) เป็นการพิจารณากิจกรรมทางเลือกที่เหมาะสม
3. การปฏิบัติ (Taking Action) เป็นการดำเนินการตามแผน
4. การประเมินผล (Evaluating) เป็นการศึกษาสิ่งที่เกิดตามมาหลังการปฏิบัติ
5. การกำหนดการเรียนรู้เฉพาะ (Specifying Learning) เป็นการเรียนรู้จากการสะท้อนความรู้ใหม่ที่ได้ในระหว่างการวิจัย หากสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไม่ประสบความสำเร็จสิ่งที่ได้จะเป็นความรู้เพื่อการวินิจฉัย และเพื่อนการวิจัยปฏิบัติการต่อไป ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของงานตามทฤษฎีจะให้ความรู้ที่สำคัญที่จะกำหนดการวิจัยต่อไป

สตริงเกอร์ (Stringer, 1999) (อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ : 2535)กล่าวถึงกระบวนการพื้นฐานในการวิจัย ได้แก่

1. การสังเกต (Olseration) เพื่อรวบรวมข้อมูลที่จะอธิบายปัญหา หาข้อมูลสำหรับขอบเขตที่จะศึกษาและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยนี้
2. คิด (Think) เป็นการตีความหมาย และการอธิบายหลังจากที่ได้วิเคราะห์เมื่อตีความสถานการณ์แล้ว จะสะท้อนสิ่งที่ผู้เรียนได้กระทำ
3. การปฏิบัติ (Action) เป็นการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่เหมาะสม

กระบวนการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นกระบวนการที่ไม่ซับซ้อนซึ่งมีผู้ให้รายละเอียดแตกต่างกันบ้าง เช่น โอลลิสเวอทร์ (Hollingsworth, 1994) ฮอพกินส์ (Hopkings, 1985) เสนอขั้นตอนง่าย ๆ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1. กำหนดคำถาม/ปัญหา ซึ่งเน้นความสนใจที่จะศึกษาแก้ปัญหา 2. พัฒนาแผนซึ่งเป็นแนวทางแก้ปัญหา วางแผนการเก็บข้อมูล วางแผนวิธีการแก้ปัญหา 3. วิเคราะห์ข้อมูลจากหลักฐานต่าง ๆ และ 4. รายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ บอกผลที่ได้รับทั้งในแง่ความสำเร็จหรือความไม่สำเร็จ

รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการอาจมีหลากหลาย รูปแบบ ทุกรูปแบบ จะมีการขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ 1. การกำหนดปัญหา 2. การทำแผนปฏิบัติการ 3. การปฏิบัติการ 4. การประเมินผลและ 5. การสะท้อนกลับ คอลบ์ (Kolb, 1984) ได้ขยายแนวคิดของการวิจัยในชั้นเรียนให้เป็น "กระบวนการเรียนรู้" และผู้เรียนได้เรียนรู้และสร้างความรู้ โดยการสะท้อนกลับถึงการปฏิบัติตามแนวคิดในสถานการณ์ใหม่ของผู้สอนเองซึ่งได้สร้างความรู้ เข้าใจสถานการณ์ ได้ปฏิบัติ ปรับปรุงการปฏิบัติและมีความรู้เพิ่มขึ้นในวิชาชีพ

ขั้นตอนการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนหากเป็นโครงการวิจัยเล็ก ๆ ผู้สอนอาจทำได้สำเร็จภายในเวลาสั้น ๆ เช่น 1 เดือน หรือ 1 ภาคเรียน หากเป็นวิจัยที่ซับซ้อนมีขอบข่ายกว้าง อาจต้องการการวางแผนล่วงหน้า หรือหากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้เวลาหลายภาคเรียน อาจใช้เวลาเป็นปี จากการวิเคราะห์กระบวนการทำวิจัยการในชั้นเรียนอาจสรุปเป็นขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดประเด็นปัญหา คำถามที่เป็นปัญหาควรมีลักษณะ 1. มีความสำคัญสำหรับสภาพในชั้นเรียนที่จะทำให้การเรียนรู้แตกต่างไปจากเดิม 2. ข้อค้นพบของการวิจัยจะนำไปสู่การปฏิบัติ เช่น เปลี่ยนเทคนิควิธีการสอน 3. เป็นปัญหาที่นำไปสู่โครงการการดำเนินการที่ยืดหยุดได้ในแง่ของเวลา, ความพยายามและแหล่งทรัพยากร การเลือกปัญหา เช่น ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำมาก ปัญหาผู้เรียนขาดเรียนมาก เป็นต้น ในขั้นตอนนี้ควรจะได้ระบุวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางกำหนดกรอบงานที่เหมาะสม สำหรับการเรียนรู้

2. การทบทวนวรรณกรรม และวางแผน ขั้นตอนนี้ เป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในสภาพปัจจุบัน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับอายุของผู้เรียน สภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน จำนวนชั่วโมงที่ครูสอน วิธีการที่เหมาะสม สื่อ เทคโนโลยีที่อาจต้องนำมาใช้เพื่อการวางแผน กำหนดกรอบการทำงานหรือสร้างกลยุทธใหม่นวัตกรรมใหม่ การทบทวนวรรณกรรมอาจทำได้โดยศึกษาเอกสาร สนทนากับผู้รู้ หรือค้นจากอินเตอร์เน็ต

การวางแผนพิจารณาจากคำถามงานวิจัย ข้อมูลเบื้องต้นที่รวบรวมได้สภาพชั้นเรียนและความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล เช่น หากมีปัญหาด้านผลการเรียน เมื่อศึกษาพบว่าสาเหตุคือหลักสูตรและเทคนิคการสอน อาจต้องวางแผนสร้างนวัตกรรม โดยประยุกต์วิธีสอนแบบใหม่ ในกระบวนการสอน จะต้องวางแผนว่า วิธีสอนแบบใหม่นี้ จะต้องทำอะไรบ้าง ลำดับขั้นตอนเป็นอย่างไร หากพบว่า สาเหตุคือ ไม่มีสื่อที่ดีพอ อาจต้องวางแผน สร้าง/ใช้ สื่อที่ดี และวางแผนว่าจะต้องสร้างอย่างไร หรือจะนำสื่อที่ไหนมาใช้ด้วยวิธีการใด ใช้กับเนื้อหาใด ใช้ในขั้นตอนไหนของการสอน จะต้องสร้างคู่มือ หรือใบงานประกอบหรือไม่ วางแผนว่าผู้สอน จะสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้/แก้ปัญหาอย่างไร วางแผนว่าจะดำเนินการรูปแบบใด จะเก็บข้อมูล (วัดผล) ด้วยวิธีการ

ใด ขึ้นตอนไหนโดยสรุป การวางแผน ผู้สอนจะต้องวางแผนเกี่ยวกับแบบแผนการวิจัย แผนการสร้างนวัตกรรม แผนการสร้างเครื่องมือวัด แผนการเก็บรวบรวมข้อมูล และแผนการวิเคราะห์ข้อมูล แผนระยะเวลาปฏิบัติ

3. การปฏิบัติตามแผน การปฏิบัติอาจใช้ระยะเวลาสั้นหรือยาว ขึ้นอยู่กับปัญหาหรือคำถามที่จะศึกษาในชั้น และกรอบของปัญหา หากมีปัจจัยเกี่ยวข้องมากอาจใช้เวลามาก โดยทั่วไปการดำเนินงานวิจัย และการสอนจะมีการเก็บข้อมูลพร้อมกันไปด้วย เช่น การสังเกตพฤติกรรมขณะอยู่ในกลุ่ม รวมทั้งผลการประเมินการสอนของผู้เรียน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ควรใช้วิธีการหลายรูปแบบตามประเภทของข้อมูล เพื่อให้การวัดมีความตรง (Validity) เช่น ใช้คะแนนสอบร่วมกับข้อเสนอแนะระหว่างการอภิปรายในกลุ่ม ข้อมูลจากหลายแหล่งอาจนำมาเปรียบเทียบกันได้ ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลอาจใช้ทั้งวิธีการเชิงปริมาณ (quantitative) เช่น คะแนนจากการทดสอบ และการประเมินผลของผู้สอน ผลจากการสำรวจความพอใจ หรือวิธีการเชิงคุณภาพ (qualitative) เช่น การสนทนาโดยกลุ่ม หรือการอภิปรายในชั้น/ ผลการปฏิบัติงาน ผลการสังเกตพฤติกรรมในกลุ่ม ในขั้นตอนนี้ อาจใช้เครื่องมือสำหรับประเมินเป็นชุด (Set) ก็ได้

วิธีการเก็บข้อมูล เช่น การสังเกต การจดบันทึก การทดสอบ การสอบถามความเห็น หรือดูจากชิ้นงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการสอนอาจนำมาวิเคราะห์โดยการเปรียบระหว่างการสอบก่อนและสอบหลังการเรียน หรือใช้การเปรียบเทียบกับกลุ่มทำใช้กลวิธีอื่นที่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์จะชี้ให้เห็นว่า กลยุทธซึ่งเป็นนวัตกรรมใหม่ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มากขึ้นหรือไม่ และควรสอนโดยใช้กลยุทธนี้ในบริบทการสอนอย่างไร หากนวัตกรรมใหม่ที่สร้างขึ้นไม่ได้ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้มากขึ้นอาจต้องกลับไปใช้วิธีการสอนแบบเดิม หรืออาจทดลอง นวัตกรรมแบบใหม่ต่อไป ทั้งนี้ควรพิจารณาปัจจัยด้านเวลาและความพยายามกับความคุ้มค่าของการเรียนรู้ด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล อาจใช้การบรรยายใช้ภาพประกอบ ใช้กราฟเปรียบเทียบ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (x) หรือค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก็ได้

5. การสะท้อนกลับและนำเสนอข้อค้นพบ การสะท้อนกลับเป็นการประเมินการการเรียนการสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่จะต้องนำมาปฏิบัติ โดยเฉพาะงานวิจัยที่เป็นการพัฒนาบทเรียนใหม่ การสะท้อนกลับเป็นกลยุทธที่ควรนำมาใช้อย่างเป็นระบบในกิจกรรม ในการเรียนจะได้สะท้อนเกลับเกี่ยวกับการสอนปฏิบัติ เนื้อหาโครงสร้าง เนื้อหา ฯลฯ ที่เกี่ยวโยงประสบการณ์ของแต่ละบุคคลกับทฤษฎีการเรียนการสอน ข้อเสนอแนะ การสนับสนุนซึ่งกันและกัน การแบ่งปัน

ประสบการณ์จะสร้างกลุ่มและวิชาชีพด้วยวิธีการร่วมมือกัน การวิจัยในชั้นเรียนจึงควรจัดกิจกรรมส่วนนี้ด้วย เพื่อพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น

การวิจัยในชั้นเรียน ผู้วิจัย

การวิจัยในชั้นเรียน ผู้วิจัยควรมีความรู้และทักษะกระบวนการบางประการ เช่น การวิเคราะห์ เพื่อกำหนดปัญหา การสร้างนวัตกรรมเครื่องมือที่ใช้วัด การวางแผนวิจัย สถิติ และการวิเคราะห์ และการเขียนรายงานการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ปัญหา

ปัญหา คือ สภาพที่ไม่สมดุลระหว่างสิ่งที่คาดหวัง และสิ่งที่เป็นจริง แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. ปัญหาขัดข้อง (Curative problem) เป็นปัญหาที่เกิดจากสภาพปัจจุบันไม่เป็นไปตามมาตรฐาน หรือความคาดหวัง
2. ปัญหาป้องกัน (Preventive problem) เป็นสภาวะในปัจจุบันที่ยังไม่เกิดปัญหาแต่มีข้อมูลบ่งชี้ว่า หากไม่ป้องกัน อาจเกิดสภาวะที่ไม่พึงประสงค์บางอย่าง
3. ปัญหาเชิงพัฒนา (Developmental problem) เป็นสภาวะในปัจจุบัน เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด แต่สามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้

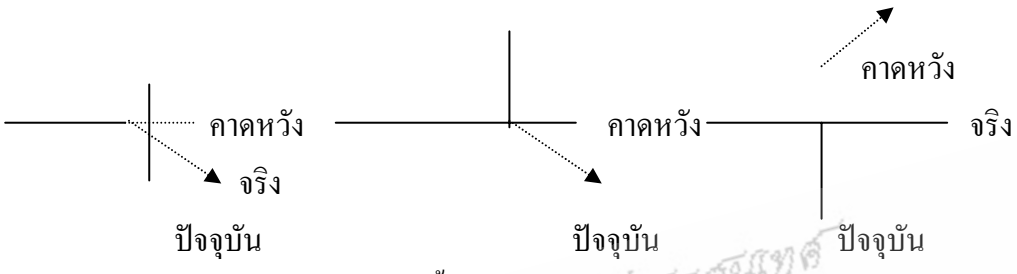

1. ปัญหาขัดข้อง 2. ปัญหาเบื้องต้น 3.ปัญหาเชิงพัฒนา

(ที่มา : ไพฑูรย์ สินลารัตน์ : 2535)

หลักการศึกษาสภาพชั้นเรียนและการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน แล้วอาจารย์วิจัยอาจใช้สภาพที่เป็นอยู่นำมาเป็นปัญหาสำหรับการวิจัยสภาพปัญหาอาจเกิดหลายส่วน หากวิเคราะห์ด้วยระบบอาจพบปัญหา ทั้งส่วนที่เป็นปัจจัยนำเข้ากระบวนการและผลผลิต ปัญหาส่วนที่เป็นปัจจัยนำเข้า (Input) เช่นตัวผู้เรียนวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณที่ได้รับ สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน

ส่วนที่เป็นกระบวนการ (process) เช่น การจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อและกิจกรรม และการประเมินผล

ส่วนที่เป็นผลผลิต (product) เช่นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมผู้เรียนที่พึงปรารถนา พัฒนาการทางร่างกาย หรืออาจศึกษาส่วนที่เป็นผลกระทบ (impact) เช่นผู้เรียนบางคนมีพัฒนาการทางการเรียนดี แต่กลายเป็นคนเห็นแก่ตัว เคร่งขรึม แพ้ไม่เป็น ผู้เรียนบางคนมีความมานะพยายามมากจนทำให้สุขภาพทรุดโทรม เป็นต้น ปัญหาอาจเกิดที่ส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบก็ได้

หากพิจารณาในภาพทั่วไป ปัญหาอาจเกิดจากองค์ประกอบอื่นในชั้นเรียน เช่น สภาพแวดล้อม วิธีสอน วิธีบริหารจัดการตัวผู้สอน ตัวผู้เรียน ปัญหาจากตัวผู้เรียนอาจเป็นปัญหาด้านความรู้ ทักษะการปฏิบัติ คุณธรรม จริยธรรม สภาพทางสังคม หรือลักษณะทางกายภาพของผู้เรียน

การวิเคราะห์ปัญหามีวิธีการและขั้นตอนหลายแบบ แหล่งข้อมูลของจาวาสคริพ (The Javascript source) ได้กล่าวถึงวิธีการวิเคราะห์และกำหนดปัญหา ดังนี้

1. บ่งชี้และทำความเข้าใจปัญหาปัญหา (Identify and understand the problem) การบ่งชี้ปัญหา และความเข้าใจกับสภาพปัญหาอาจใช้วิธีการ

สังเกตจากการสำรวจด้วยตา

ศึกษาอุบัติภัยที่เกิดขึ้น

ศึกษารายงาน/บันทึก

สัมภาษณ์

สำรวจโดยใช้แบบสอบถาม

ระดมความคิดเห็น

1.1 คำถามที่ควรต้องทำความเข้าใจในการกำหนดปัญหา

อะไรคือ ลักษณะธรรมชาติของปัญหา ซึ่งอาจเป็นลักษณะความเป็นผู้นำของบุคคล/การจัดการ/ความสัมพันธ์/กระบวนการดำเนินงาน/สิ่งแวดล้อม/เครื่องมืออุปกรณ์/วัสดุ/ผลผลิต/หรือผลกระทบด้านต่าง ๆ

1.2 การได้มาซึ่งคำตอบ/ข้อเท็จจริง

การใช้คำตอบของปัญหา อาจใช้การติดตั้งคำถามหรือค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาโดยการวิเคราะห์ 5 W ได้แก่ ใคร/เมื่อไร/ที่ไหน/อะไร/ทำไม

2. บ่งชี้ปัญหาจากการทำ Mind Mapping

Mind Mapping เป็นการคิดเกี่ยวกับประเภท ปัญหา แนวคิด หรือเนื้อหา โดยการคิดหาเหตุปัจจัย หรือ/และสิ่งที่เกี่ยวข้อง โดยการโยงเส้น เช่น เมื่อคิดถึงปัญหาก็จะพยายามหาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหา และพิจารณาแต่ละปัจจัยที่เขียนขึ้น วิเคราะห์ว่าทำไมเหตุ หรือปัจจัยนี้ถึงคงอยู่ และเขียนเป็นแผนภูมิ (Diagram)

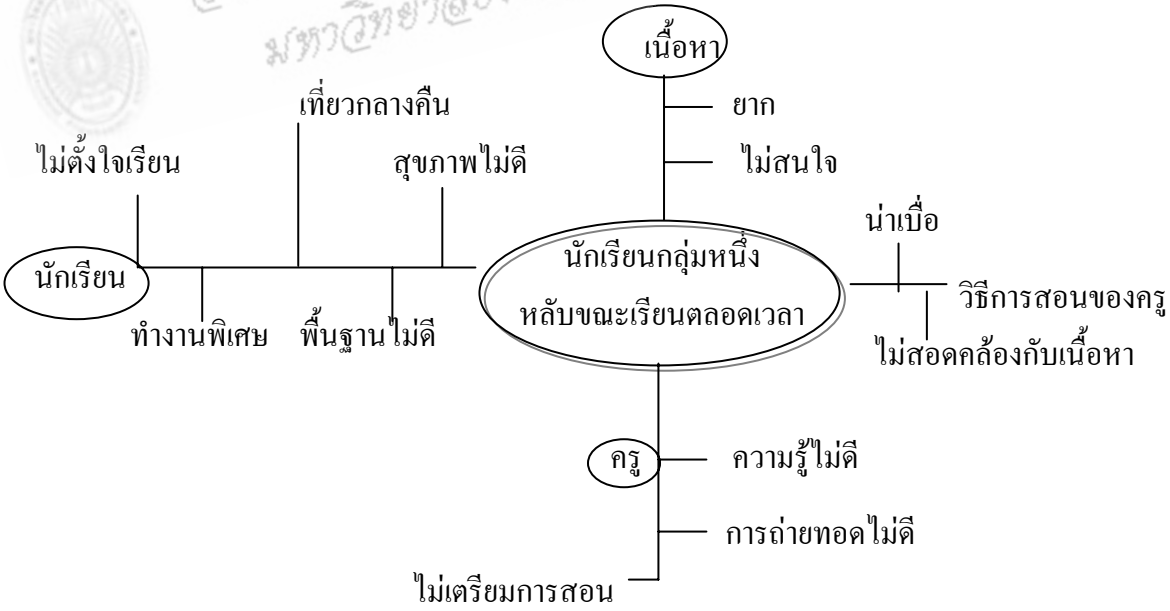

(ที่มา : ไพฑูรย์ สินลารัตน์ : 2535)

3. การบ่งชี้ปัญหาจากการทำแผนภูมิก้างปลา (Fishbone Diagram หรือ Cause and Effect Diagram) แผนภูมิกางปลาจะคล้ายกับการทำ Mind Mapping แต่มีลักษณะต่างกันคือ Mind Mapping มีหลายรูปแบบ ส่วนแผนภูมิก้างปลา เป็นแผนภูมิที่อธิบายเหตุและผล เหตุที่เกิดมาจากหลายสาเหตุ หลายทาง เช่น จากคน จากสื่อ จากวัสดุ จากสิ่งแวดล้อม จากวิธีการ

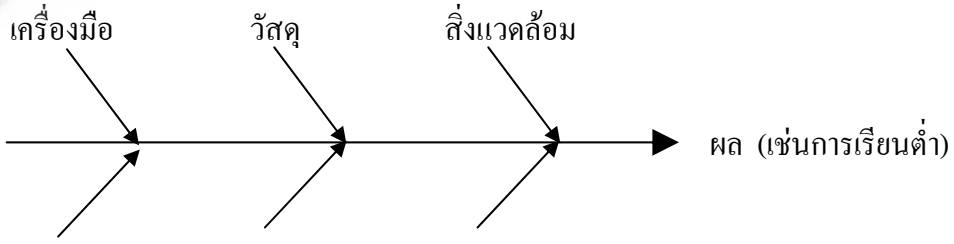

เพื่อน กระบวนการ วิธีการ

(ที่มา : ไพฑูรย์ สินลารัตน์ : 2535)

4. การระดมสมอง (Brainstorming)

การระดมสมองอาจใช้กลุ่มช่วยกันคิดช่วยกันสร้างวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ การระดมสมองมีหลักการพื้นฐาน 6 ประการ ที่ต่างจากการแก้ปัญหาคือ

1. กำหนดประเด็น (Define the issue) ทุกคนต้องชัดเจนในปัญหาที่จะระดมสมองคืออะไร
2. วิพากษ์แต่ไม่ตัดสินใจความคิดที่มีผู้เสนอ
3. ให้คำสนับสนุนข้อเสนอแนะผู้อื่นที่เชื่อมโยงกันแนวคิดที่ได้เสนอแล้ว
4. การจัดการแสดงความคิดไม่ให้สับสนแต่ให้มีอิสระในการแสดงความคิด
5. ความเห็นที่สนับสนุนกับความเห็นที่ได้กล่าวมาแล้ว ควรจัดเวลาให้กระชับไม่ควรเสียเวลามากกินไป
6. พยายามให้มีผู้แสดงความเห็นที่หลากหลายมากที่สุด และนำมาประเมินเพื่อตัดออกภายหลัง
7. สรุปข้อความโดยย่อ ๆ ไม่ใส่รายละเอียด

5. การวิเคราะห์ปัญหาจากการประเมินความต้องการจำเป็น (Need Assessment)

นาฮล (Nahl.D, 2003) ได้เสนอขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็นสำหรับการสอนได้แก่

1. การรวบรวมข้อมูลจากผู้เรียน เช่น ผู้เรียนคือใคร มีประสบการณ์อะไร และต้องการอะไรที่จะเรียนรู้
2. วิเคราะห์การปฏิบัติ ข้อบกพร่องของการปฏิบัติคืออะไร เช่น ขาดความรู้ ขาดทักษะ ขาดทัศนคติ มีความต้องการบางด้านพิเศษ ขาดสิ่งสนับสนุนอื่น ๆ
3. ระบุสิ่งที่ไม่สอดคล้อง/ขัดแย้งกัน เช่นระบุว่างช่องว่างของการปฏิบัติคืออะไร สิ่งที่ควรจะเป็นคืออะไร
4. ระบุทรัพยากรและข้อจำกัดของทรัพยากร

5. ระบุเป้าหมายที่ต้องการ เช่นต้องการให้ผู้เรียนเป็นอย่างไร ด้านทักษะสติปัญญาและความรู้สึกนึกคิด

6. เขียนวัตถุประสงค์การสอน กลุ่มเป้าหมาย สาเหตุของปัญหาตัวปัญหา ระบุสิ่งที่จะเป็นความแตกต่างระหว่างเป้าหมายและผล

คาร์แมน (Carman B., 2004) ได้เสนอขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหาในการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบสุขภาพ ดังนี้

1. กำหนดกรอบแนวคิดของปัญหาให้ชัดเจน สิ่งใดที่เป็นตัวปัญหาที่แท้จริง สิ่งใดเป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญญา

2. กำหนดปัญหาหลักที่เป็นปัญหาร่วมกัน

3. วิเคราะห์ปัญหาโดยระบุปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาระบุปัจจัยที่เป็นปัญหาและปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดปัญหา

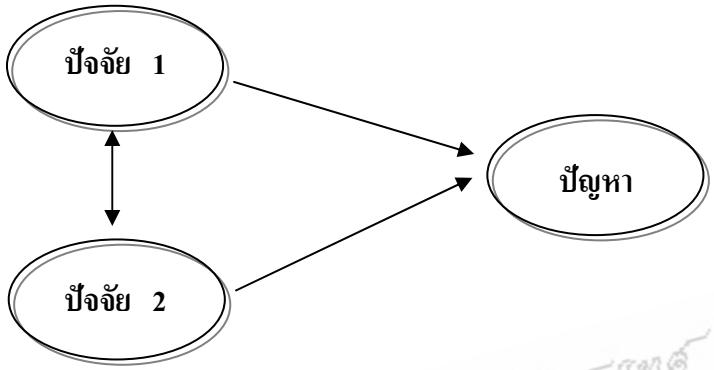

(ที่มา : ไพฑูรย์ สินลารัตน์ : 2535)

การระบุปัจจัยที่เป็นปัญหา และปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดปัญหาทำได้จาก 1) เขียนปัญหาหลักที่เป็นปัญหาร่วมกัน 2) ระดมสมองคิดหาสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา เขียนความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผล 3) ระบุปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดปัญหา 4) จัดระบบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันไว้ด้วยกันและเขียนแผนภูมิ

ขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหาและการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม

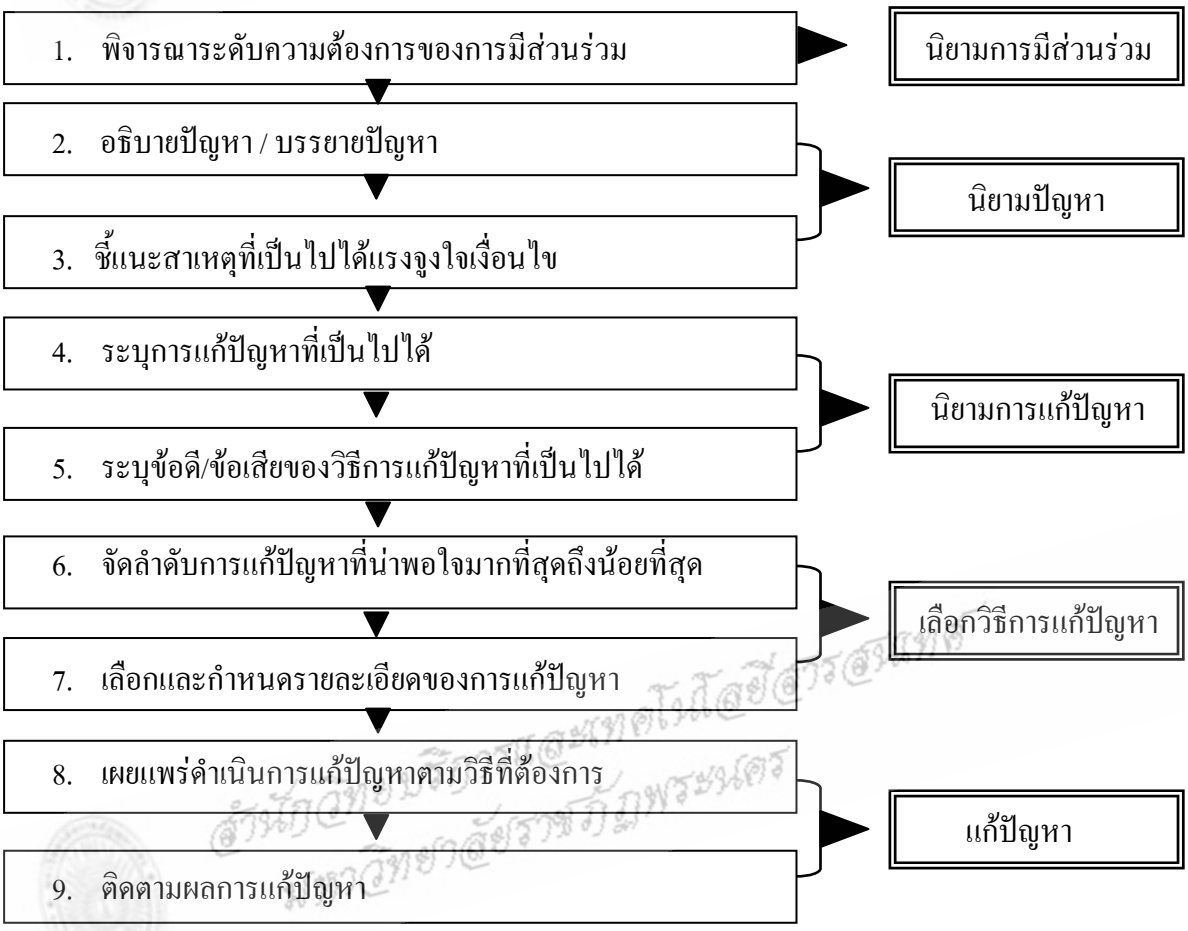

(ที่มา : ไพฑูรย์ สินลารัตน์ : 2535)

ระบบรับผิดชอบจัดการ (Responsive Management Systems, 2004) ได้เสนอการวิเคราะห์ปัญหาและการตัดสินในแบบมีส่วนร่วม 5 ระดับ ได้แก่ 1. นิยามการมีส่วนร่วม

2. นิยามปัญหา 3. นิยามการแก้ปัญหา 4. เลือกวิธีการแก้ปัญหา และ 5. แก้ปัญหา โดยแบ่งเป็นขั้นตอน 9 ขั้นตอน ดังรูป

ศูนย์กลางการอุดมศึกษา (Higher Education Center, 2003) ได้วิจัยชุมชน และนำเสนอกลวิธีการวางแผนและประเมินผล โดยใช้วิธีการ 5 ขั้นตอนได้แก่ 1. วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็น 2. กำหนดเป้าหมายกว้าง ๆ 3. ศึกษาทฤษฎีและข้อตกลงเบื้องต้น 4. สร้างแผนกลยุทธ และ 5. จัดกิจกรรมตามแผนในโปรแกรม สำหรับขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็น ได้ระบุกิจกรรมดังนี้

1. ตรวจสอบทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ (Examine resource) เป็นการประเมินข้อมูลเบื้องต้นจากข้อมูลที่เป็นปัญหา

2. เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา

3. วิเคราะห์ข้อมูลและสรุป

การเลือกปัญหาที่จะทำวิจัยในชั้นเรียน

1. เลือกปัญหาที่สำคัญเป็นปัญหาที่แท้จริงไม่ใช่อาการของปัญหา

2. เลือกปัญหาที่เป็นประโยชน์ทางปฏิบัติแก่การเรียนการสอน

3. เลือกปัญหาที่ไม่เกินศักยภาพของครูผู้วิจัย ทั้งในแง่ของ ความรู้ประสบการณ์ เวลาและภาระความรับผิดชอบ

4. เลือกปัญหาที่ตรงกับประสบการณ์ ความสนใจและความถนัดของครูผู้วิจัย

กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542: 7) ได้กล่าวถึงกระบวนการทำการวิจัยในชั้นเรียนว่า การทำวิจัยในชั้นเรียนมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ลักษณะการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมีขั้นตอนวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 สำรวจและวิเคราะห์ปัญหา

การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการวางแผนแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้ครูพบปัญหาที่จะต้องแก้ไขหรือพัฒนา สามารถดำเนินการสอนได้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ควรจะเป็น

การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา ครูสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ เช่น การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแง่มุมต่างๆ การตรวจสมุดแบบฝึกหัด การสำรวจพฤติกรรมของผู้เรียน การสังเกตของครู ข้อมูลจากการประเมินของผู้ที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ ครูจะพบปัญหาข้อสงสัยที่เกิดจาก ผู้เรียน ครู และกระบวนการเรียนการสอน

เมื่อครูพบปัญหาจากการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาแล้ว หากมีหลายปัญหา ครูควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหา โดยพิจารณาจากความรุนแรงของปัญหาว่าปัญหาใดควรได้รับการแก้ไขหรือพัฒนาก่อน ขั้นตอนนี้จะนำไปสู่ปัญหาของการวิจัย แหล่งข้อมูล

ขั้นที่ 2 กำหนดวิธีการในการแก้ปัญหา

เมื่อครูได้วิเคราะห์ปัญหาจากการศึกษาในขั้นที่ 1 เพื่อที่จะให้ได้แนวทางในการแก้ปัญหาในขั้นนี้ครูต้องศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเช่น วารสาร บทความ หลักสูตร ผลงานวิจัย หนังสือตำรา คู่มือแนวคิดทฤษฎีต่างๆตลอดจนประสบการณ์ของครูเอง ทำให้ครูทราบว่าปัญหาที่คล้ายกับปัญหาของเราเองมีผู้ใดศึกษาไว้บ้าง ใช้วิธีการใดในการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาเป็นอย่างไรจะทำให้ครูเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งอาจเป็นวิธีสอนแบบใหม่ หรือการใช้นวัตกรรมเข้ามาช่วยในการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนของครู ได้แก่ บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการสอน เอกสารประกอบการสอน คู่มือครู บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การเรียนแบบร่วมมือ เป็นต้น ขั้นตอนนี้จะนำไปสู่ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ / ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ขั้นที่ 3 พัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม

จากขั้นที่2ครูจะได้ทางเลือกในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาซึ่งอาจเป็นวิธีการหรือนวัตกรรม ที่เป็นไปได้ ในขั้นนี้ครูต้องกำหนดวิธีการหรือสร้างนวัตกรรมที่ใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา แล้วดำเนินการหาคุณภาพของวิธีการหรือนวัตกรรม จากผู้รู้ในเรื่องนั้นๆเช่น หากครูสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแล้วจัดทำต้นแบบให้เสร็จสมบูรณ์ นำไปให้เพื่อนครู ศึกษานิเทศก์ หรือนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา ให้ความคิดเห็น เพื่อนำข้อคิดเห็นที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขเตรียมนำไปใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาต่อไป จะนำไปสู่ตัวแปรที่ศึกษาและวิธีการที่จะพัฒนาหรือแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 นำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้

ขั้นนี้ครูนำวิธีการหรือนวัตกรรมที่สร้างขึ้นในขั้นที่ 3 ไปใช้ โดยระบุขั้นตอนการปฏิบัติว่าจะใช้กับใคร เมื่อไร อย่างไร แล้วเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น สังเกตพฤติกรรมเริ่มต้นของผู้เรียนก่อนนำไปใช้ เมื่อนำไปใช้แล้วสังเกตพฤติกรรมอีกระยะหนึ่ง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง

พฤติกรรมของผู้เรียนต่อไป ขั้นตอนนี้ ต้องมีเครื่องมือและวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 5 สรุปผล

เมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมกับข้อมูลที่รวบรวมได้ แล้วสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล หากยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ตามที่ต้องการก็จะต้องทำการปรับปรุงแก้ไข โดยย้อนกลับไปค้นหาวิธีการหรือนวัตกรรมใหม่ แล้วพัฒนาตลอดจนนำไปใช้อีก คือ ดำเนินการขั้นที่ 2-4 ใหม่ จนกระทั่งแก้ปัญหาได้ตามที่ต้องการ แล้วเขียนสรุปผลการดำเนินงานตั้งแต่ขั้น 1 ถึงขั้นที่ 4 จากขั้นตอนนี้ จะได้ผลการวิจัยที่จะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนหรือการแก้ปัญหา

วรรณวิลัย พันธุ์สีดา (2543: 6-7) ได้นำกรอบแนวคิดกระบวนการวิจัย 5 ขั้นตอน ของกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ มาขยายเป็นขั้นตอนย่อยเพื่อความเหมาะสมต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนจำนวน 12 ขั้นตอน ดังนี้

1. ระบุปัญหา คือ การศึกษาสาเหตุของปัญหาให้พิจารณาจากนักเรียน ครู และปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษาอาการ การศึกษาอาการของปัญหาจะช่วยให้ครูสามารถระบุลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จะทำให้การแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพ ในการระบุอาการของปัญหานั้นอาจใช้การวินิจฉัยด้วยวิธีการต่างๆเช่น ใช้เครื่องมือทดสอบอย่างเป็นระบบ การตรวจแบบฝึกหัด การสังเกตรวบรวมและวิเคราะห์พฤติกรรมของนักเรียนในขณะทำกิจกรรมต่างๆ

3. ผสมผสานวิธีในการกำหนดแนวทางแก้ปัญหา จะต้องพิจารณาจากอาการ หรือลักษณะปัญหาทีละอาการ เพื่อเลือกเทคนิควิธี กิจกรรมสื่อ หรืออุปกรณ์มาใช้แก้ไขอาการหรือลักษณะปัญหานั้นๆให้หมดไป ซึ่งครูผู้สอนจำเป็นจะต้องมีความรู้หลายๆเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนทั้งในด้านหลักการสอน ทฤษฎีการเรียนรู้ ประเภทของสื่อเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน นอกจากนี้วิธีการแก้ปัญหาที่เลือกใช้ยังต้องคำนึงถึงการแก้ไขสาเหตุของปัญหาที่วิเคราะห์ได้ในขั้นตอนที่ 1

4. มีกระบวนการพัฒนา เมื่อได้แนวทางแก้ปัญหาจะต้องนำมาพิจารณาจัดลำดับขั้นว่าจะเริ่มต้นที่การพัฒนาทักษะ หรือความรู้ใด ซึ่งการจัดลำดับขั้นการพัฒนานั้นจะต้องยึดการฝึกทักษะ หรือให้ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นก่อนแล้วเรียงขึ้นไปตามลำดับความยากง่าย หรือความจำเป็นที่จะต้องอาศัยพื้นฐานซึ่งกันและกันในการเรียนรู้

5. สรรหานวัตกรรม เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาการศึกษา เพราะการพัฒนาแสดงถึงการไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่เป็นการก้าวไปสู่สิ่งที่ดีกว่าเดิม โดยเฉพาะเรื่องการศึกษาเป็นเครื่องมือ

สำคัญในการพัฒนาคน ครูผู้สอนจะต้องหมั่นศึกษาค้นคว้า สร้างและทดลองใช้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเองอยู่เสมอ

6. จัดทำโครงสร้าง กำหนดให้ชัดเจนเพื่อเป็นกรอบในการสร้างดังนี้ คือ วัตถุประสงค์ของนวัตกรรม หรือผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นโดยตรงจากรวัตกรรมที่สร้างขึ้นอย่างชัดเจนมุ่งตรงต่อการแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องของนักเรียนในเรื่องนั้นๆอย่างแท้จริง มีความเป็นรูปธรรมสามารถวัดได้ และอีกประการหนึ่งคือลักษณะหรือส่วนประกอบของนวัตกรรม เช่น ถ้าเป็นประเภทเอกสารต้องร่างเค้าโครงร่างให้ชัดเจนก่อนว่าเอกสารนั้นมีสาระสำคัญอะไรบ้าง จะนำเสนออะไรก่อน-หลัง วิธีการนำเสนอเป็นแบบใดและภาพโดยรวมเป็นอย่างไร

7. วางแผนการใช้ จะต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมาย กำหนดว่าจะใช้นวัตกรรมที่สร้างขึ้นกับนักเรียนกลุ่มใด จำนวนเท่าใด กำหนดวิธีการนำไปใช้ ใช้อย่างไร ระยะเวลานานเท่าใด ศึกษาผลการใช้อะไรบ้าง เป็นต้น

8. ใส่ใจประมวลผล สิ่งที่ต้องคำนึงถึงและดำเนินการสร้างไปด้วยก็คือ เครื่องมือที่จะใช้เก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงการวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลและระยะเวลาในการเก็บ หากจะให้เครื่องมือมีคุณภาพต้องมีความตรง คือสามารถวัดได้ตรงและครบถ้วน และต้องมีความเที่ยง คือมีความคงเส้นคงวา คือถ้าวัดคนๆเดิมหลายครั้งผลก็ยังเท่ากันหรือเป็นเช่นเดิม

9. ค้นหาความสำเร็จ คือนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นนั้นใช้แก้ปัญหาได้จริงหรือไม่ โดยนำผลที่เก็บด้วยเครื่องมือที่มีคุณภาพมาวิเคราะห์และเทียบเคียงกับเกณฑ์สภาพความสำเร็จที่ตั้งไว้ ดังนั้นภาพความสำเร็จของการพัฒนาประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผล การสรุปผล

10. เขียนเค้าโครง ต้องกำหนดเค้าโครงดังนี้ คือ ชื่อโครงการ ปัญหา ลักษณะ/อาการนวัตกรรม วัตถุประสงค์ ลักษณะ/ส่วนประกอบของนวัตกรรม หลักการ/แนวคิด และวิธีดำเนินการซึ่งประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมาย ตัวแปรที่ศึกษา วิธีการนำไปใช้ การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ และเกณฑ์คุณภาพ/ความสำเร็จ

11. โยงสรุปรายงาน เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญแสดงให้เห็นถึงการพัฒนางานอย่างครูมืออาชีพเป็นการนำเสนอกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบ คือเอารายละเอียดของเค้าโครงการวิจัยที่เขียนไว้มาเขียนและเพิ่มเติมในส่วนของสรุปผลการใช้และอภิปรายผล หรือเพิ่มเติมข้อเสนอแนะ

12. สานต่อการพัฒนาเพราะมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อแก้ปัญหาและปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ครูผู้สอนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเผยแพร่ผลงาน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาร่วมกับครูคนอื่นๆซึ่งกรมวิชาการได้เสนอแนวทางการนำผลงานไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน และนำไปใช้ ในการพัฒนาวิชาชีพ

ทัศนา แสวงศักดิ์ (2543: 76) ได้แบ่งกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเป็น 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. สำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน
2. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
3. กำหนดรูปแบบหรือวิธีการที่ใช้แก้ปัญหา
4. ออกแบบงานวิจัย
5. สร้างและพัฒนาเครื่องมือ
6. รวบรวมข้อมูล
7. วิเคราะห์และสรุปผล
8. เขียนรายงาน

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2544: 11) ได้สรุปขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้

1. วางแผนวิจัย โดยการกำหนดคำถามวิจัย กำหนดวัตถุประสงค์ ตั้งสมมติฐาน ออกแบบหาคำตอบ และสร้างเครื่องมือ
2. ดำเนินการวิจัย โดยมีการจัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอข้อมูลและแปลผล
3. ตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนหรือปรับปรุงแก้ไข
4. ปรับปรุงแก้ไข
5. สรุปผลการวิจัย มีการสรุปผล อภิปรายและเสนอแนะ
6. นำไปใช้และเผยแพร่

วิภาดา นิธิปรีชานนท์ (2545: 6) ได้เสนอขั้นตอนการทำวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาของนักเรียน (เน้นรายบุคคลหรือกลุ่มที่เป็นปัญหา)
2. สำรวจและรวบรวมปัญหา เพื่อพิจารณา คัดเลือกปัญหาที่สามารถดำเนินการแก้ไขได้
3. พัฒนานวัตกรรมหรือออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้หรือเลือกนวัตกรรมซึ่งมีผู้วิจัยไว้แล้วนำไปแก้ปัญหา
4. ดำเนินการแก้ไขปัญหา/ นำนวัตกรรมไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้
5. ตรวจสอบ/ ทบทวนผลการแก้ปัญหา/ ปรับปรุงแก้ไขและสรุปผลการวิจัย
6. จัดทำรายงานและเผยแพร่ผลการวิจัย

จากแนวคิดของนักวิจัยและนักการศึกษาหลายท่าน จะเห็นได้ว่ามีแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนหลักๆในการทำวิจัยในชั้นเรียนมีลักษณะเดียวกันคือ 1. การวางแผน ได้แก่การวางแผนดำเนินงานและการกำหนดการแก้ปัญหา 2. การปฏิบัติตามแผนและการสังเกตได้แก่ การดำเนินตามแผนและเก็บข้อมูล 3. การประเมินผลการปฏิบัติและสะท้อนกลับ ได้แก่การนำข้อมูลที่ได้มา

ปรับปรุงแผนต่อไป ในส่วนของการนำไปใช้ขึ้นอยู่กับผู้วิจัยที่จะยืดหยุ่นหรือแยกย่อยในแต่ละขั้นตอนเพื่อให้เหมาะสมต่อการใช้ และวัตถุประสงค์ในแต่ละครั้ง สามารถปรับปรุงให้เหมาะสมกับการใช้ในแต่ละสถานการณ์ได้

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

โดยสรุปแล้วขั้นตอนกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน เป็นดังแผนภาพต่อไปนี้

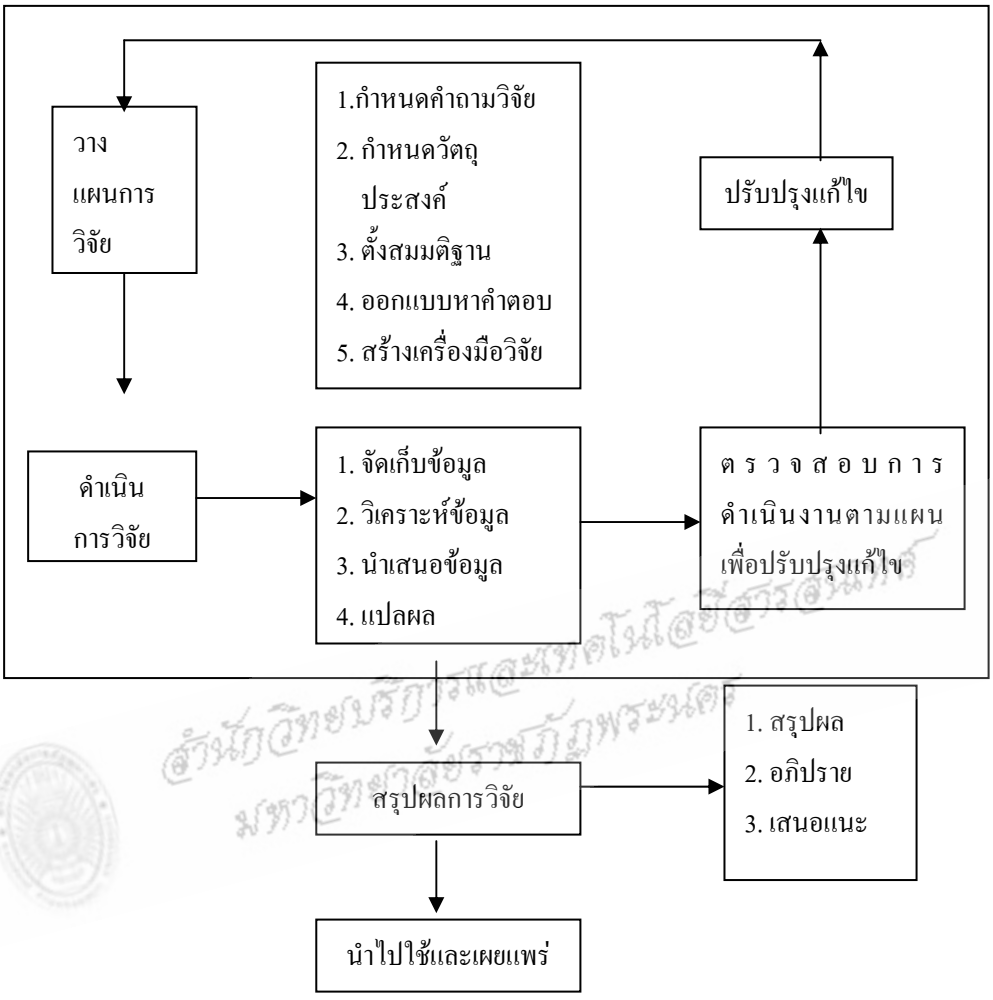

(ที่มา : พิมพันธ์ เดชะคุปต์,2543 :11)

เมื่อนำกระบวนการวิจัยในแผนภาพข้างต้นไปเปรียบกับวงจรเดมมิ่ง (Deming cycle) ซึ่งเป็นวงจรพัฒนาคุณภาพงาน เป็นวงจรที่คนทั่วไปรู้จัก คือ PDCA ดังแผนภาพ

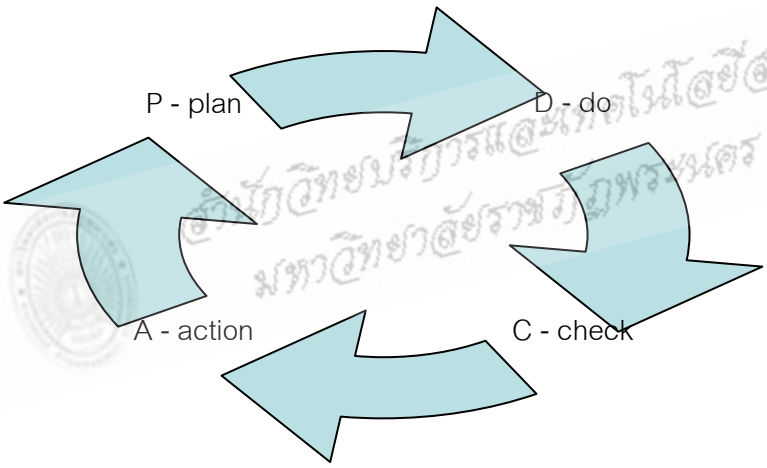

(ที่มา : พิมพันธ์ เดชะคุปต์,2543 :12)

ผลการเปรียบเทียบระหว่างขั้นตอนของกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์กับวงจรPDCA พบว่ามีความเหมือนสอดคล้องกัน ดังนี้

1. วางแผนวิจัย คือ P-plan
2. ดำเนินการวิจัย คือ D-do

10. 3. ตรวจสอบการดำเนินงานตามแผน คือ C-check

4. ปรับปรุงแก้ไข คือ A-action

PDCA เป็นวงจรพัฒนาคุณภาพงาน เป็นวงจรพัฒนาพื้นฐาน หลักของการพัฒนาคุณภาพทั้งระบบ (Total Quality Management : TQM) ผู้ที่คิดค้นกระบวนการหรือวงจรพัฒนาคุณภาพ PDCA คือ Shewhart นักวิทยาสาสตร์ชาวอเมริกัน แต่ Deming ได้นำไปเผยแพร่ที่ประเทศญี่ปุ่นจนประสบผลสำเร็จ จนผลักดันให้ญี่ปุ่นเป็นประเทศมหาอำนาจของโลก คนทั่วไปจึงเรียกว่า “วงจร Deming” ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. วางแผน (P-plan) คือ การทำงานใดๆต้องมีขั้นการวางแผน เพราะทำให้มีความมั่นใจว่าทำงานได้สำเร็จ เช่น วางแผนการสอน วางแผนวิจัย หัวข้อที่ใช้ในการวางแผนคือ วางแผนในหัวข้อต่อไปนี้ 1. ทำทำไม 2. ทำอะไร 3. ใครทำ ทำกับกลุ่มเป้าหมายใด 4. ทำเวลาใด 5. ทำที่ไหน 6. ทำอย่างไร 7. ใช้งบประมาณเท่าไร การวางแผนวิจัยในชั้นเรียน เป็นการวางแผนตามคำถามต่อไปนี้ why, what, และ how

2. การปฏิบัติ (D- do) เป็นขั้นของการลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ การปฏิบัติวิจัยในชั้นเรียนตามแผนวิจัย คือการลงมือเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบปัญหาการวิจัยที่ตั้งไว้ในแผน

3. ตรวจสอบ (C-check) เป็นขั้นของการประเมินการทำงานว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ มีเรื่องอะไรปฏิบัติได้ตามแผน มีเรื่องอะไรไม่สามารถปฏิบัติได้ตามแผน หรือปฏิบัติแล้วไม่ได้ผล การตรวจสอบนี้จะได้สิ่งที่สำเร็จตามแผนและสิ่งที่เป็นข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข

4. การปรับปรุงแก้ไข (A-action) เป็นขั้นของการนำข้อบกพร่องมาวางแผนเพื่อการปฏิบัติการแก้ไขข้อบกพร่องแล้วลงมือแก้ไข ซึ่งในขั้นนี้อาจพบว่าประสบความสำเร็จหรืออาจพบว่ามีข้อบกพร่องอีก ผู้วิจัยหรือผู้ทำงานก็ต้องตรวจสอบเนื้อหาเพื่อแก้ไข แล้วนำไปแก้ไขอีกต่อไป งานของการวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นการทำไปเรื่อย ๆ ไม่มีการหยุด การทำวิจัยไปเรื่อย ๆ เป็นการพัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อยๆเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

วงจร PDCA เป็นกระบวนการพัฒนางานการวิจัยในชั้นเรียน เป็นการพัฒนาการเรียนการสอน ดังนั้นการวิจัยในชั้นเรียนด้วยการใช้วงจร PDCA จึงต้องเริ่มทีละขั้น P – D – C – A และการเคลื่อนหมุนไปเรื่อยๆในแต่ละขั้นหรือแต่ละตัววงจรก็จะต้องมีวงจร PDCA ในตัวของมันเองด้วย

ประวัติ เอราวรรณ์ (2542:6) ได้อธิบายกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียน มี 6 ขั้นตอน คือ เริ่มจากการสำรวจปัญหา ข้อสงสัยที่ต้องการแก้ไข ตั้งวัตถุประสงค์ / วางแผน ค้นหาคำตอบ / นวัตกรรม ปรับข้อสงสัย / แก้ปัญหา และสรุปองค์ความรู้ / เผยแพร่

สภาพเดิมของการทำวิจัยของครู

ในอดีตที่ผ่านมา มีการเรียกการทำวิจัยของครูว่า การวิจัยในชั้นเรียน หรือการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน นั่นคือ ไม่ว่าครูจะทำวิจัยในเรื่องใดก็ตามที่เกี่ยวข้องกับปัญหาวิจัยในห้องเรียน ก็จะเรียกงานวิจัยของครูว่า งานวิจัยในชั้นเรียน

ครู เป็นบุคลากรที่มีหน้าที่ในการให้ความรู้กับผู้เรียน บทบาทของครูในช่วงเวลาที่ผ่านมาไม่ได้เน้นการทำงานวิจัย ดังนั้นครูจึงมีความถนัดในการสอนมากกว่าการทำวิจัยเนื่องจากกระบวนการพัฒนาครูเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์การสอนมากกว่าศาสตร์การวิจัยทำให้ครูส่วนใหญ่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัย

หากพิจารณาหลักสูตรการผลิตครูที่ผ่านมาจะเห็นว่าโครงสร้างของหลักสูตรส่วนใหญ่ประกอบด้วยรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู (ซึ่งเกี่ยวข้องกับศาสตร์ของการเรียนการสอน) และวิชาที่เป็นเนื้อหาสาระของความรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนรู้ แม้โครงสร้างหลักสูตรนี้ส่วนหนึ่งจะประกอบด้วยรายวิชาที่เกี่ยวกับวิธีการวิจัย แต่วิธีวิจัยที่นักศึกษาเรียนรู้ก็ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้สามารถทำวิจัยในสภาพของการปฏิบัติงานจริงได้ และวิธีวิจัยที่สอนกันในหลักสูตรฝึกหัดครูก็เป็น

วิจัยเชิงวิชาการ (academic research) ซึ่งมีหลักการวิจัยที่เคร่งครัดในแบบแผนของการวิจัย ดังนั้น สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนและการทำวิจัยของครูในปัจจุบัน คือ การทำกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมการวิจัยแบบแยกส่วน และทำกันในกลุ่มครูเพียงส่วนน้อย เนื่องจากครูส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในการทำวิจัย และคิดว่าการทำวิจัยเป็นเรื่องที่ยาก ต้องอาศัยความรู้ความสามารถเฉพาะด้านที่เกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย

สภาพที่ปรากฏให้เห็นในโรงเรียนจึงเป็นภาพของครูที่ทำหน้าที่สอน โดยเน้นแต่การจัดกิจกรรมการสอนเพียงอย่างเดียว ไม่ได้มีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน หรือพัฒนาวิชาชีพครู ในขณะที่กลุ่มครูที่ต้องการทำวิจัยก็วางแผนการทำงาน โดยมีการทำกิจกรรมการเก็บข้อมูลวิจัยเป็นโครงการเฉพาะกิจ เวลาของครูส่วนหนึ่งหมดไปกับการทำวิจัย เวลาที่อุทิศให้กับงานสอนก็ลดน้อยลง จนทำให้การเรียนการสอนในชีวิตประจำวันของครูและนักเรียนได้รับผลกระทบ ทำให้ทำการสอนได้ไม่เต็มที่จนเป็นเรื่องปกติที่จะกล่าวว่า “ครูที่ทำวิจัย งานสอนจะหย่อนลง”

นอกจากนี้ยังพบว่าบ่อยครั้งที่การวิจัยของครูไม่เกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนในขณะนั้น แต่เป็นปัญหาของเด็กบางกลุ่มบางพวกที่อาจเคยเกิดก่อนหน้านั้นและครูสนใจจะนำมาใช้เป็นประเด็นปัญหาวิจัย ข้อค้นพบจากการวิจัยแบบนี้จึงไม่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชั้นเรียนได้ เนื่องจากปัญหาดังกล่าวไม่ปรากฏในขณะนั้นหรือไม่ทันใช้ การทำวิจัยแบบนี้จึงไม่ค่อยเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนเท่าที่ควร แต่จะเกิดประโยชน์ต่อครูผู้ทำวิจัย ที่ต้องการนำผลการวิจัยไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ

ไม่เพียงแต่ประเทศไทยที่มีปัญหาเกี่ยวกับการทำวิจัยของครู ในต่างประเทศเองก็มีปัญหาดังกล่าว ดังเช่น ที่ Sardo-Brown และ Welash (1995) กล่าวว่าการวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการที่ใช้ในการปฏิรูปโรงเรียน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นกับครูที่ต้องการทำวิจัยมีหลายประการ ได้แก่ 1. ความกลัวเกี่ยวกับเทคนิคการทำวิจัย 2. ครูมีแนวโน้มที่จะเชื่อว่างานวิจัยไม่ใช่อยู่ในขอบเขตของงานครูที่ปฏิบัติได้ 3. ข้อจำกัดด้านเวลาในการทำวิจัยของครูในโรงเรียนที่จะทำวิจัย 4. มีความกังวลในหัวข้อวิจัยที่อาจกระทบความรู้สึกของพ่อแม่ ผู้ปกครองหรือผู้เกี่ยวข้อง 5. การไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร 6. การต่อต้านในการทำวิจัยจากผู้บริหาร เป็นต้น แนวทางการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ Welsh (1995) เสนอแนะว่าการฝึกอบรมครูและผู้บริหารเหล่านั้นควรเริ่มที่การพัฒนาการศึกษาเกี่ยวกับครูประจำการให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัย

สำหรับในประเทศไทยนั้น ในยุคสมัยหนึ่งจังพบว่ามีการจัดประชุมปฏิบัติการมากมายที่มีเป้าหมายเพื่อให้ครูมีความรู้ด้านการวิจัยและนำไปใช้ในการขอเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ การวิจัยที่เกิดขึ้นโดยมีเป้าหมายแบบนี้ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนเท่าที่ควรเนื่องจากครูไม่ได้มุ่งหวัง

นำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนเป็นวัตถุประสงค์หลักนอกจากนี้กระบวนการทำวิจัยเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว ไม่ได้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เมื่อได้รับการเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ ก็มักจะยุติการทำวิจัยไม่มีการทำวิจัยในประเด็นอื่น ๆ อีกต่อไป

ด้วยความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับรูปแบบทำการวิจัยของครู จึงทำให้การพัฒนาครูด้านการวิจัยที่ผ่านมาในประเทศไทยซึ่งใช้วิธีการฝึกอบรมครู หรือการจัดประชุมปฏิบัติการด้านการวิจัยในชั้นเรียนไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตการปฏิบัติจริงของครู หลักสูตรการวิจัยสำหรับครูเน้นการให้ความรู้ด้านการวิจัยที่เป็นการวิจัยเชิงวิชาการ (academic research) ผู้ที่เป็นวิทยากรฝึกอบรมก็จะเป็นกลุ่มอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา หรือนักวิชาการที่สำเร็จการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา การพัฒนาครูด้านการวิจัยจะบรรจุสาระความรู้ที่เป็นกระบวรการวิจัยแบบเป็นทางการ (formal research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่นักวิชาการใช้ในการทำวิจัยของตน อันมีเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนาหรือขยายองค์ความรู้ในศาสตร์ของตนเองการวิจัยแบบนี้มีหลักการวิจัยเคร่งครัดเพื่อให้ได้คำตอบที่ตอบคำถามวิจัยได้อย่างหนักแน่นโดยนัยนี้ครูที่ใช้วิธีการวิจัยแบบเป็นทางการ (formal research) มาทำวิจัยในปัญหาวิจัยของตนเองจึงมีปัญหาหลายประการ ทำให้การทำวิจัยของครูไม่พัฒนาและก้าวหน้าเท่าที่ควรด้วยเหตุผลหลายประการดังต่อไปนี้

ประการแรก ความรู้ของครูที่ได้จากการอบรมไม่เพียงพอที่จะทำให้ครูสามารถทำวิจัยแบบเป็นทางการได้โดยลำพัง ส่งผลให้ครูทำวิจัยไม่เสร็จ และเกิดความท้อถอยในการทำวิจัย และท้ายที่สุดก็เกิดทัศนคติทางลบต่อการทำวิจัย

ประการที่สอง การทำวิจัยแบบเป็นทางการ จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการปริทัศน์เอกสาร หรือการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง (review of literature) อย่างมาก เพื่อให้กรอบความคิดของการวิจัยมีความหนักแน่น ลากรอออกแบบการวิจัยสมเหตุสมผล แต่ด้วยข้อจำกัดด้านเวลาอันเนื่องมาจากงานประจำวันของครู จึงไม่เปิดโอกาสให้ครูมีเวลาในการศึกษาเอกสารได้อย่างเต็มที่ สภาพที่เกิดขึ้น คือ เกิดการจ้างวานหรือมอบหมายให้ผู้อื่นทำการศึกษาค้นคว้าในส่วนนี้แทนครู ซึ่งส่งผลกระทบอย่างรุนแรงหลายประการ อาทิเช่น ครูไม่ได้เกิดการเรียนรู้จากการศึกษาด้วยตนเอง สิ่งที่ครูได้มาไม่ได้นำมาใช้ในการปฏิบัติจริงแต่เป็นการทำเพื่อให้ครบถ้วนตามรูปแบบของการวิจัยแบบเป็นทางการที่ต้องมี ครูได้ชื่อว่าเป็นผู้วิจัย แต่กลับไม่ได้มีการลงมือปฏิบัติตามบทบาทที่นักวิจัยพึงกระทำ

ประการที่สาม เป็นผลกระทบสืบเนื่องจากความยากลำบากของกระบวนการวิจัยทำให้ครูที่ทำวิจัยเสร็จ จะยุติการทำวิจัยโดยมีผลงานวิจัยเพียงแค่เรื่องเดียว ไม่ได้เกิดแรงจูงใจที่จะทำวิจัยแบบต่อเนื่อง ดังนั้นงานวิจัยของครูจึงเป็นงานวิจัยเฉพาะกิจ ทำเพื่อหวังสร้างผลงานทางวิชาการเพื่อ

การเลื่อนขั้นหรือเลื่อนตำแหน่ง โดยนัยนี้งานวิจัยของครูไม่ได้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนตามที่ควรจะเป็น

ประการที่สี่ ปัญหาวิจัยที่ครูกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษา เป็นปัญหาที่ครูพยายามเลียนแบบการวิจัยของนักวิชาการ มิใช่ปัญหาวิจัยที่เกิดจากสภาพปัญหาในห้องเรียนของตนเอง งานวิจัยของครูจึงให้คำตอบที่ไม่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของครูผู้นั้น

ประการที่ห้า งานวิจัยของครูที่ผ่านที่มาใช้เวลาในการดำเนินการนานมาก สิ่งที่ครูค้นพบไม่สามารถนำไปใช้ได้ทันเหตุการณ์ เนื่องจากการเรียนการสอนที่เกิดปัญหาได้ลุล่วงผ่านมาแล้ว หรือนักเรียนที่มีปัญหาต้องการการแก้ไขไม่ได้อยู่ในชั้นเรียนนั้นแล้ว

ประการที่หก การทำวิจัยเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการฝึกฝนและมีเรียนรู้จากผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ แต่หลักสูตรการฝึกอบรมด้านการวิจัยส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรแบบเร่งรัด สาระในหลักสูตรเกี่ยวข้องกับหลักการของการทำวิจัย การเรียนรู้ศัพท์เทคนิคและกระบวนการต่าง ๆ ที่ใช้ในการทำวิจัย ซึ่งเป็นเรื่องที่ครูไม่คุ้นเคย เป็นเรื่องที่เข้าใจยาก และต้องอาศัยการฝึกปฏิบัติภายใต้พี่เลี้ยงที่เข้าใจในวิธีการวิจัยอย่างสม่ำเสมอ แต่ในสภาพจริงหลังการฝึกอบรมครูที่ทำวิจัยไม่ได้มีพี่เลี้ยงช่วยในการทำวิจัย ไม่มีประสบการณ์และความชำนาญในการทำวิจัยอย่างแท้จริง ทำให้รายงานการวิจัยของครูมีข้อบกพร่องมากในเกือบทุกขั้นตอนของการทำวิจัย ทั้งการกำหนดกรอบความคิดของการวิจัย การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล การเขียนรายงานวิจัย เป็นต้น

สภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้การทำวิจัยของครูไม่พัฒนาเท่าที่ควรส่งผลกระทบต่อการพัฒนาวิชาชีพครู เนื่องจากงานครูเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน หน้าที่ของครูนอกเหนือจากการสอนแล้ว ยังต้องคิดค้นหาแนวทางใหม่ ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพของตน และนำผลที่ได้จากการสืบค้นแนวทางเหล่านั้น ๆ มาประยุกต์ใช้และปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อ ๆ ไป การทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพครู

แนวทางใหม่สำหรับการวิจัยของครู

Allwright (1997) เสนอแนะว่าเพื่อไม่ให้ครูที่ทำวิจัยในชั้นเรียนท้อแท้ ควรใช้วิธีการสนับสนุนให้ครูทำวิจัยโดยเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของการทำงานปกติประจำวันให้เกิดความยั่งยืนของกิกรรมการวิจัย ทำให้งานวิจัยในชั้นเรียนน่าสนใจ แม้วิธีการอาจจะไม่ถึงมาตรฐานของงานวิจัยเชิงวิชาการ

เพื่อให้การทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครูสอดคล้องกับวิถีชีวิตของการทำงานปกติ ผู้เขียนเห็นว่าแนวทางใหม่สำหรับการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครูจึงควรเป็นงานวิจัยที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยของครูควรเป็นงานวิจัยขนาดเล็ก (small scale) มุ่งที่การแสวงหาคำตอบเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ไม่ใช้เวลาในการดำเนินงานนานเกินไป จนทำให้งานหลัก (งานสอน) ได้รับผลกระทบ แต่ต้องดำเนินการให้เป็นส่วนหนึ่งของการสอนตามปกติ โดยมีการใช้กระบวนการวิจัยเป็นขั้นตอนของการทดลองใช้ยุทธวิธีใหม่ ๆ ด้านการสอนที่คิดค้นขึ้น เพื่อให้ใช้กระบวนการวิจัยเกิดผลสัมฤทธิ์มากที่สุด

2. ในแต่ละภาคเรียนหรือภาคการศึกษา ครูสามารถทำการศึกษาในประเด็นวิจัยหรือหัวข้อวิจัยได้หลายประเด็น และสามารถดำเนินการได้พร้อมกันในขณะเดียวกันหากปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนั้นมีหลายปัญหาที่ต้องการการแก้ไข ดังนั้นการวิจัยของครูต้องไม่ใช่การทำวิจัยในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงเรื่องเดียว และละเลยประเด็นปัญหาอื่นที่รอการแก้ไขอยู่เช่นเดียวกัน

3. การวิจัยของครูเน้นการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (scientific method) มาแสวงหาคำตอบ เพื่อให้ข้อค้นพบที่ได้มีความหนักแน่น เชื่อถือ และนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองได้จริง เป้าหมายหลักของการวิจัยของครูไม่ใช่การมุ่งสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับศาสตร์ของการสอน การนำเสนอผลการวิจัยจึงไม่ยึดรูปแบบที่เป็นทางการเหมือนกับที่มีการทำกันในการวิจัยเชิงวิชาการ (academic research) หรือการวิจัยแบบเป็นทางการ ซึ่งมีกฎเกณฑ์การทำวิจัยที่เคร่งครัด โดยเฉพาะการนำเสนอผลการวิจัยที่มักมีการจำแนกสาระของการวิจัยออกเป็น 5 บท

4. การทำวิจัยของครูต้องเกี่ยวข้องกับปัญหาวิจัยที่เกิดมาจากสภาพปัญหาที่เห็นจริงขณะนั้น และครูไม่สามารถใช้วิธีการเดิม ๆ แก้ปัญหาได้ จำเป็นต้องค้นหาวิธีการใหม่ดังนั้นจุดเริ่มต้นของการทำวิจัยของครูจึงไม่ใช่เริ่มด้วยคำถามที่ว่า “ฉันควรทำวิจัยเรื่องอะไรดี” หรือ “เธอช่วยคิดให้ทีว่าฉันควรทำวิจัยเรื่องอะไรดี” การตั้งคำถามแบบนี้สะท้อนว่าครูไม่ได้เริ่มทำวิจัยในประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนขณะนั้น

5. กระบวนการวิจัยของครูต้องเป็นไปอย่างง่าย ๆ สามารถใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในห้องเรียนมาใช้ในการค้นหาคำตอบ และเป็นหน้าที่ของครูที่ต้องใช้กระบวนการวิจัยในการปฏิบัติงานของตนเอง ต้องไม่คิดว่างานวิจัยเป็นงานนอกเหนืองานสอน งานวิจัยในชั้นเรียนไม่ใช่งานวิจัยที่หากต้องการขออนุมัติโครงการวิจัย หรืองบประมาณเพื่อการทำวิจัย ถ้าไม่ได้รับอนุมัติก็ทำวิจัยไม่ได้

การมีความคิดแบบนี้ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน นั่นคือ ครูจะได้รับงบประมาณเพื่อดำเนินการโครงการการวิจัยหรือไม่ก็ตาม หน้าที่ของครูก็ต้องหาวิธีการแก้ปัญหาให้หมดไปด้วยวิธีการที่เหมาะสมที่สุดภายใต้ทรัพยากรหรือสภาพเงื่อนไขที่เป็นอยู่ในขณะนั้น

6. การวิจัยของครูไม่ใช่การมุ่งสร้างผลงานทางวิชาการเพื่อตนเอง แต่เป็นงานที่ผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน คือครูทั้งโรงเรียนมาร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียน การทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนจึงเป็นการวิจัยที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมหรือมีการรวมพลังในการทำวิจัยเพื่อมุ่งหาทางแก้ปัญหาในลักษณะองค์รวมมากกว่าทำวิจัยเดี่ยวและแก้ไขปัญหาเฉพาะด้านเนื่องจากปัญหาในห้องเรียนส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่มีความเกี่ยวพันกันหรือสัมพันธ์กันครูคนเดียวอาจจะแก้ไขปัญหาด้วยตัวคนเดียวไม่ได้

ข้อเสนอสำหรับการทำวิจัยของครู

ด้วยข้อจำกัดของสภาพการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูที่ผ่านมา ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องหาแนวทางใหม่สำหรับการทำวิจัยของครู Freeman (1998) เป็นผู้หนึ่งที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยของครูที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอที่ 1 เพื่อให้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการสอนต้องมีการนิยามคำว่า การวิจัยใหม่

คำว่างานวิจัยของครูประกอบด้วยคำสำคัญ 2 คำ คือ ครู ซึ่งเป็นบุคคลและคำว่าวิจัยซึ่งเป็นกระบวนการ งานวิจัยของครู หมายถึง ครูที่การวิจัยเกี่ยวกับการสอน (teacher-research means teacher researching teaching) แต่ด้วยเหตุที่เวลาเป็นข้อจำกัดของการวิจัยของครู ทำให้ครูไม่มีโอกาสควบคุมบทบาทการทำงานตามวิชาชีพของตนเอง และที่ผ่านมาหลักสูตรก็ถูกกำหนดมาจากหน่วยงานระดับบนมาแล้ว ภาระของครูก็ถูกกำหนดโดยผู้อื่น ทำให้ครูไม่มีบทบาทในการพัฒนาวิชาชีพของตนเอง ไม่เหมือนกำทำวิจัย ผู้วิจัยมีอำนาจและบทบาทเต็มในการควบคุมกระบวนการวิจัยของตนเอง ดังนั้นถ้าจะให้ครูสามารถทำวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการสอน ก็ต้องมีการนิยาม ความหมายของคำว่าการวิจัยใหม่

ข้อเสนอที่ 2 การวิจัยสามารถนิยามว่าเป็นกระบวนการที่เน้นการปฏิบัติงาน

การวิจัยเป็นกระบวนการที่ต้องมีการสืบสอบค้นหาวิธีการภายใต้กรอบการทำงานที่มีหลักเกณฑ์ทางวิชาการ จึงต้องมีการทำวิจัยในรูปแบบที่เป็นกระบวนการที่เน้นการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอที่ 3 ยังไม่มีการประกาศชัดถึงศาสตร์ของการสอน ครูยังไม่คิดสร้างความรู้ด้วยตนเอง คิดแต่เพียงการใช้ความรู้

ครูโดยทั่วไปยังไม่ได้คิดว่าตนเองเป็นผู้ผลิตความรู้ แต่คิดว่าตนเองเป็นผู้ใช้ความรู้ที่ผู้อื่นค้นพบไปปฏิบัติในห้องเรียน ทำให้ครูไม่ค่อยใช้วิธีการวิจัยเพื่อค้นหาแนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นระบบด้วยตนเอง การปฏิรูปครูจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแนวคิดของครูใหม่ ให้เห็นความสำคัญ

ของการพัฒนาวิทยาการด้านการสอน อันเป็นแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครู และเป็นหน้าที่ของครูที่ต้องพัฒนาวิชาชีพของตนเอง ไม่ใช่ให้นักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยอื่น ๆ มาพัฒนาองค์ความรู้ด้านการเรียนการสอนแต่ฝ่ายเดียว

ข้อเสนอที่ 4 การสืบค้นหาความรู้เป็นพื้นฐานของการทำวิจัยของครู

ครูต้องเข้าใจว่าพื้นฐานของการทำวิจัยมาจากการตั้งข้อสงสัยและจำเป็นต้องทำการสืบค้นอย่างเป็นระบบ ดังนั้นการทำวิจัยของครูจึงต้องเริ่มที่การวิเคราะห์สภาพของการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นจริง แล้วตั้งเป็นประเด็นคำถามวิจัย เพื่อค้นหาคำตอบด้วยกระบวนการที่มีการปฏิบัติจริงเป็นขั้นตอนของการวิจัย

ข้อเสนอที่ 5 การสร้างสรรค์การสอนต้องมีการประกาศให้สาธารณชนรับรู้ถึงผลการวิจัย

ครูนักวิจัยจำเป็นต้องสำรวจวิธีการใหม่ ๆ เพื่อจะบอกว่ามีการเรียนรู้อะไรเกิดขึ้นมาจากการสืบค้นความรู้ของครู และประกาศให้สาธารณชนทราบเพื่อให้เห็นถึงความมุ่งมั่นพัฒนาวิชาชีพครูให้ก้าวหน้า

สรุป

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนจึงนับว่าเป็นนวัตกรรมที่บุคคลหลายฝ่ายคาดหวังว่าจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้ เพราะการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นการวิจัยที่มีหลักการและวิธีการที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนการสอน ทำให้ครูยังคงมีบทบาทเป็นครูปฏิบัติการในห้องเรียนและขณะเดียวกันก็เป็นนักวิจัยที่ทำหน้าที่ค้นหาวิธีการแก้ปัญหาในห้องเรียนด้วยตนเอง การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนจึงเป็นวิธีการที่ผู้เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นนักวิชาการนักการศึกษา ครูอาจารย์หรือผู้บริหารในโรงเรียน มุ่งหวังจะใช้เป็นยุทธวิถีในการพัฒนาศาสตร์ของวิชาชีพครูให้มีความเข้มแข็งขึ้น ทำให้ครูประจำการที่ทำหน้าที่อยู่ในโรงเรียนมีความเป็นครูมืออาชีพมากยิ่งขึ้น

ดร.วิเชียร เกตุสิงห์ (2541:1)ได้ให้คำนิยามว่า การวิจัย คือ” การค้นหาความจริง ข้อค้นพบ หรือความรู้ใหม่ๆ โดยใช้วิธีการที่เชื่อถือได้และให้ผลที่ถูกต้อง” ดังนั้นถ้าพิจารณาให้ดีจะเห็นว่าการวิจัยประกอบด้วยสามส่วนที่สำคัญ คือ

1. ต้องมีวิธีการที่เชื่อถือได้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป

2. ต้องมีผลการวิจัยที่เป็นข้อค้นพบหรือความรู้ใหม่ เช่น ค้นพบยารักษาโรคเอดส์ที่กินแล้วหายภายใน 7 วัน เป็นต้น

ผลการวิจัยหรือสิ่งที่ค้นพบนั้นจะต้องถูกต้อง เช่น ถ้ายารักษาโรคเอดส์ที่ค้นพบนั้นคนเป็นโรคเอดส์กินแล้วต้องหายจริง ๆ ไม่ใช่หายบ้างหรือไม่หายเลย อีกประการหนึ่งน่าจะต้องมีคุณสมบัติประการที่สี่เพิ่มขึ้นมาอีกหนึ่งข้อคือ ควรจะเป็นผลงานที่มีประโยชน์ด้วยผลงานใด ๆ ที่เชื่อถือได้ ทำให้ค้นพบความรู้ใหม่และถูกต้อง

รัตนา ศรีเหรัญ (2544 : 12) กล่าวว่าการวิจัยในชั้นเรียนเป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) : ซึ่งเป็นการวิจัยที่มุ่งแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าเป็นครั้ง ๆ ไป หรือเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ผลการวิจัยที่ค้นพบนี้ไม่สามารถนำไปใช้อ้างอิงกับกลุ่มอื่น ๆ ได้ เพราะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในวงจำกัด หรือเป็นปัญหาเฉพาะที่ เช่น ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ครูทำวิจัยเพราะต้องการคำตอบมาอธิบายเฉพาะที่เกิดขึ้นในห้องที่ตนรับผิดชอบอยู่เท่านั้น ไม่เกี่ยวกับปัญหาของห้องเรียนอื่น ๆ การศึกษาปัญหาลักษณะนี้ เราเรียกว่าการวิจัยในชั้นเรียน (classroom action research) ซึ่งเป็นรูปแบบของการวิจัยที่ครูกำลังให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากสามารถนำไปใช้เพื่อการศึกษา และการวิจัยในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงของห้องเรียน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537:1) ได้ให้ความหมายการวิจัยในชั้นเรียน (Classroom research) ไว้ว่า “การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาการศึกษาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริงสามารถดำเนินการวิจัยได้หลายระดับทั้งในห้องเรียนและระดับโรงเรียน กลุ่มผู้ร่วมงานการวิจัยอาจรวมถึง ครู นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และสมาชิกในชุมชน”

กรมสามัญศึกษา (2542:2) ได้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ว่า “การวิจัยในชั้นเรียน คือ การวิจัยโดยครูผู้สอนในห้องเรียนทำวิจัยกับนักเรียน เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนในวิชาที่ครูรับผิดชอบ เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาเชิงระบบ และเสร็จสิ้นที่การคิดค้นนวัตกรรมแก้ปัญหาได้”

ส.วาสนา ประวาลพฤกษ์ (2541:98) ได้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนว่า “การวิจัยในชั้นเรียนเกิดจากความต้องการที่จะพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง กิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดผลกับผู้เรียนในทางที่ดี เหมาะสมขึ้น และมีคุณค่ามากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้คุณภาพของการศึกษาสูงขึ้น”

ชัยพจน์ รักงาม (2539:12-17) ให้ความหมายการวิจัยในชั้นเรียนว่า “การวิจัยในชั้นเรียน คือ การพัฒนานวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนในชั้นเรียน ซึ่งจากการสำรวจ พบว่าสาเหตุของการเรียนการสอนมาจากนักเรียน วิธีการสอน สื่อการสอน และสภาพแวดล้อมทั้งการวัดและประเมินผลเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการสอนและคุณภาพการสอน

อุทุมพร จามรมาน (2537: 16) ได้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ว่า “การวิจัยในชั้นเรียน คือ การวิจัยที่ทำโดยครู ของครู เพื่อครู และสำหรับครู”

วิรัช วรรณรัตน์ (2537: 44-49) ได้ให้ความหมายการวิจัยในชั้นเรียนว่า “การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในห้องเรียนเพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนทั้งในส่วนหลักสูตร วิธีสอน การจัดกิจกรรม สื่อ แบบฝึก รวมทั้งการวัดและประเมินผล”

สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม (2540:27) ได้ให้ความหมายว่า การวิจัยในชั้นเรียนคือกระบวนการแสวงหาความรู้อันเป็นจริงที่เชื่อถือได้ในเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในบริบทของชั้นเรียน”

อัจฉรา สระวาสี (2540: 15-16) ได้กล่าวว่า “การวิจัยในชั้นเรียน หรือการวิจัยเชิงเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Research หรือ Classroom Action Research) คือการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับหลักสูตร วิธีการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดทำสื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอนตลอดจนการวัดและประเมินผลโดยการศึกษาวิจัยนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอน หรือเพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น”

ทัศนา แสวงศักดิ์ (2543: 74) ให้ความหมายการวิจัยในชั้นเรียนว่า “คือการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนในชั้นเรียน หรือเป็นความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นซึ่งความรู้ใหม่ๆเรียกว่านวัตกรรมทางการศึกษา”

สำอาง สีหาพงษ์ (2544: 62-63) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีความหมายเดียวกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) ซึ่งเป็นการวิจัยในระดับชั้นเรียนหรือในระดับโรงเรียน (สถานศึกษาต่ำกว่าอุดมศึกษา) มีเป้าหมายเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้การวิจัยในชั้นเรียนมีขอบเขตอยู่ที่การแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนในชั้นเรียนโรงเรียนหรือสภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ห้องเรียน และโรงเรียน

นภดล เจนอักษร (2544: 19-20) กล่าวถึงการวิจัยในชั้นเรียนว่า “คือ การวิจัยประเภทหนึ่งที่ครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการควบคู่ไปกับการเรียนการสอนปกติในชั้นเรียน ทั้งนี้เพื่อศึกษา

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วนำผลที่ได้ไปพัฒนาการเรียนการสอนหรือใช้ในการแก้ปัญหาการสอนของตนรวมทั้งเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นทั่วไป"

พิชัย ญาณศิริ (2543: 31) ได้ให้ความหมายการวิจัยในชั้นเรียนว่า"การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คือการทำงานเป็นระบบ เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนเพื่อให้หมดไป หรือทำสิ่งที่ดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นและการวิจัยที่ว่านี้ ครูทุกคนทำได้ด้วยวิธีง่าย ๆ ซับซ้อน"

สมบัติ บุญประคม (2545: 36) ให้ความหมายว่า "การวิจัยในชั้นเรียนหรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการคือการวิจัยประเภทหนึ่งซึ่งใช้กระบวนการปฏิบัติอย่างมีระบบ ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และการวิเคราะห์วิจารณ์ผลการปฏิบัติโดยใช้วงจร 4 ขั้นตอนคือ การวางแผน ลงมือกระทำจริง การสังเกต และการสะท้อนผลการปฏิบัติ การดำเนินการจะต้องต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแผนเข้าสู่วงจรใหม่จนกว่าจะได้ข้อสรุปที่แก้ไขปัญหาได้จริงหรือสภาพการณ์ของสิ่งที่ได้ศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ"

Field (1997:192-193) อ้างถึงในเกียรติศักดิ์ ชินวงศ์ 2546 ให้ความหมายเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนว่า "เป็นการวิจัยปฏิบัติการ เป็นการศึกษาขนาดเล็ก ที่ดำเนินการโดยครูในชั้นเรียน เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูสะท้อนการปฏิบัติงานและส่งเสริมพลังอำนาจให้ครู"

McLean (1999: 34-38) อ้างถึงในเกียรติศักดิ์ ชินวงศ์ 2546 กล่าวถึงการวิจัยในชั้นเรียนดังนี้ "การวิจัยในชั้นเรียน หรือ การวิจัยปฏิบัติการเป็นกระบวนการวิจัยที่ครูทำการทดลองวิธีการต่าง ๆ ที่มีอยู่ การพัฒนาการศึกษาระยะยาว เป็นการพัฒนาบุคลากรครูในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องโดยการเรียนรู้ด้วยตนเองของครูและผู้อื่นร่วมกันเป็นกระบวนการที่สามารถสร้างความมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียนกับนักวิจัย"

กล่าวโดยสรุปจากความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนที่นักวิจัยหรือนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้จะเห็นได้ว่ามีความหมายที่สอดคล้องกัน ซึ่งพอที่จะสรุปได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียนหรือการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้อันเป็นจริงที่เชื่อถือได้ ในเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

2. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนวัดราษฎร์นิยมธรรม(พิบูลสงคราม)

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 สภาพทั่วไป

โรงเรียนวัดราษฎร์นิยมธรรม(พิบูลสงคราม) ตั้งอยู่เลขที่ 41 หมู่ 4 ถนน พหลโยธิน แขวงคลองถนน สำนักงาน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับประถมศึกษา

1.2 ข้อมูลบุคลากร

จำนวนบุคลากร

ประเภทบุคลากร	จำนวน			ระดับการศึกษาสูงสุด				อายุเฉลี่ย (ปี)
	รวม	ชาย	หญิง	ต่ำกว่า ป.ตรี	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก	
ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารที่ได้รับการแต่งตั้ง	4	-	4	-	2	2	-	45.3
ครูประจำการ*	50	9	41	4	44	2	-	48.2
ครูอัตราจ้าง/ช่วยสอน/ไม่บรรจุ	8	-	8	6	2			36
นักการภารโรง	4	3	1	4	-	-	-	49.67
รวม	66	12	54	14	48	4	-	-

* ครูประจำการ เป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้ 50 คน

สภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา

1. วิสัยทัศน์ (VISION)

นักเรียนโรงเรียนวัดราษฎร์นิยมธรรม(พิบูลสงคราม) มีความรู้คู่คุณธรรม เป็นคนเก่ง คนดี มีคุณค่าของบ้านเมือง มีสุขภาพกายและจิตดี รักการแสวงหาความรู้ ภูมิใจในความเป็นไทย ก้าวทันเทคโนโลยี โดยชุมชนและทุกคนมีส่วนร่วม

2. พันธกิจ (MISSIONS)

พัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นไทย

ส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน

พัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ

ส่งเสริมให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

จัดสถานที่ให้ร่มรื่นเหมาะเป็นแหล่งการเรียนรู้แก่ผู้เรียนและชุมชน

เป้าหมายของโรงเรียนตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษากำหนดไว้ดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุขในการเรียน
2. เพื่อให้สถานศึกษามีมาตรฐานการศึกษาเป็นที่ยอมรับของชุมชน
3. เพื่อให้ครู อาจารย์ และบุคลกรทางการศึกษามีความรู้ เข้าใจในการปฏิรูปการศึกษาและสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ
4. เพื่อพัฒนากระบวนการบริหารจัดการให้มีระบบ
5. เพื่อให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
6. เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาพร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน

แนวคิดหลักของการพัฒนาโรงเรียน

แนวคิดในการบริหารการจัดการของโรงเรียน เน้นการมีส่วนร่วมโดยมีบุคลากร และชุมชน กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดผู้รับผิดชอบในงาน 6 งาน ในโรงเรียนในรูปของคณะกรรมการมีการวางแผนงาน การจัดทำโครงการและปฏิทินปฏิบัติงาน กำหนดผู้รับผิดชอบ การติดตามงาน อย่างชัดเจน โดยการประเมินคุณภาพโดยใช้วัตถุประสงค์เป็นตัวนำในการดำเนินงานและมีระบบการพัฒนาคุณภาพ โดยใช้กระบวนการของเดรมมิ่งคือ P (Plan) D(Do) C(Check) A(Action) ตลอดจน มีกำกับ ติดตาม ประเมิน เพื่อพัฒนาตลอดเวลา เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

นโยบายการวิจัยในชั้นเรียน

โรงเรียนได้กำหนดนโยบายโดยยึดถือนโยบายของสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นนโยบายของโรงเรียนว่า ครูทุกคนต้องทำวิจัยในชั้นเรียน คนละ1 เรื่อง ต่อ 1 ภาคเรียน และได้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสามารถใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ(แผนพัฒนาการศึกษาโรงเรียนวัดราษฎร์นิยมธรรม(พิบูลสงคราม), 2547-2549.)

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา โดยตรงที่ยังมีไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการวิจัยในชั้นเรียนเป็นเรื่องใหม่ในระดับนี้ ผู้วิจัยได้ค้นคว้างานวิจัยที่ใกล้เคียงกับระดับประถมศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการอภิปรายผลการวิจัยต่อไป

นันทวัน สวัสดิ์ภูมิ (2540 : 11) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เส้นทางพัฒนาครูนักวิจัย : การวิจัยรายกรณีครูดีเด่นระดับประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเส้นทางพัฒนาครู นักเรียน : การวิจัยรายกรณีครูดีเด่นระดับประถมศึกษาท่านหนึ่ง ด้วยวิธีการศึกษาครอบคลุม การศึกษาอัตชีวประวัติการวิเคราะห์เอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาครูมาสู่การเป็นครูนักวิจัยเริ่มจากคุณลักษณะส่วนตัวที่เป็นคนชอบใฝ่หาความรู้ ช่างคิด ชอบอ่าน ชอบเขียน ซึ่งพัฒนามาจากการเรียนรู้จากการ

ปฏิบัติงานในลักษณะการสังเกต วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสั่งสมประสบการณ์ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาการเป็นครูนักวิจัย

อนันท์ ยิ่งนอก (2544 : 26) ได้วิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถม ศึกษาที่มีต่อ การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ในเขตปฏิบัติการทางการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 521 คน โดยใช้แบบสอบถาม

ผลการวิจัย พบว่า ระดับการปฏิบัติงานของ ผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีการปฏิบัติในระดับมาก คือ การให้ความสำคัญกับการวิจัยในชั้นเรียน การสนับสนุนและเผยแพร่การวิจัยในชั้นเรียน การให้ความยอมรับครูที่ทำการวิจัยในชั้นเรียน และส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน และการวางแผนในการปรับปรุงการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน

วีรพล ฉลาดแย้ม (2544 : 25) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิจัยในชั้นเรียนของครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู กลุ่มตัวอย่างเป็นครูประถมศึกษา จำนวน 342 คน โดยใช้แบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า 1. ครูประถมศึกษายังทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับน้อย 2. โรงเรียนประถมศึกษาให้การสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนในระดับปานกลาง 3. ครูประถมศึกษามีความรู้และทักษะในการทำวิจัยอยู่ในระดับน้อย 4. ครูประถมศึกษามีคุณลักษณะของนักวิจัยอยู่ในระดับมากยกเว้นความละเอียดรอบคอบในการดำเนินการวิจัย 5. ปัญหาในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูประถมศึกษาได้แก่ การขาดความรู้เกี่ยวกับหลักการวิจัย ขาดแหล่งค้นคว้าในการทำวิจัย ขาดงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และขาดผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษางานวิจัย

ชาติชาย ศรีแสง (2545 : 16) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของข้าราชการครูโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพการทำวิจัยในชั้นเรียน 2. ศึกษาปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน 3. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของข้าราชการครูโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่าง 370 คน โดยใช้แบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการทำวิจัยในชั้นเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคือ การรับรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน คุณลักษณะของผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และแหล่งข้อมูลในการทำวิจัยในชั้นเรียน 2. ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน ภาพรวามอยู่ในระดับปานกลาง ในทุกด้านเรียงตามลำดับคือ ด้านเวลาและงบประมาณ ด้านความรู้เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน ด้านแหล่งความรู้และที่ปรึกษางานวิจัยในชั้นเรียน 3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมากในทุก ๆ ด้าน เรียงตามลำดับคือ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ปัจจัยด้านศักยภาพ ปัจจัยด้าน สถานภาพ และปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน

นริศว์ ปรารมภ์ (2544 : 12) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำวิจัยในชั้นเรียน ระหว่างเจตนาของการทำวิจัยการรับรู้ความสามารถในการควบคุมการทำวิจัยในชั้นเรียนและพฤติกรรมการทำวิจัยในอดีต:การทำนายเจตนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ระหว่างตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมการทำวิจัยในชั้นเรียนการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมการทำวิจัยในชั้นเรียน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ครูที่มีความเชื่อว่าการทำวิจัยในชั้นเรียนทำให้เกิดประโยชน์ จะมีความรู้สึกที่ดีหรือมีเจตคติที่ดีต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน 2. ครูที่เชื่อว่าบุคคลที่มีความสำคัญต่อเขาคิดว่าเขาควรทำวิจัยในชั้นเรียน และหากครูผู้นั้นมีแรงจูงใจที่จะคล้อยตามบุคคลเหล่านั้นมากจะทำให้ครูมีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการทำวิจัยในชั้นเรียน 3. ครูที่เชื่อว่าจากประสบการณ์ที่ผ่านมาเขาสามารถทำวิจัยได้แม้จะต้องเผชิญกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและยังมีความเชื่อมั่นว่าเขาสามารถที่จะทำวิจัยได้ถึงแม้ว่าจะเผชิญอุปสรรคเช่นเดิมแสดงว่าครูมีการรับรู้ตนเองว่ามีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการทำวิจัยในชั้นเรียน

กล่าวโดยสรุปได้ว่าสภาพและปัญหาการวิจัยของครู ที่ทำการวิจัยไม่สำเร็จนั้นมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ เป็นต้นว่าข้อจำกัดด้านเวลา ด้านงบประมาณ ด้านความรู้เรื่องการวิจัยในชั้นเรียนรวมทั้งแรงจูงใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู เป็นต้น

4. กรอบแนวคิดของการวิจัย
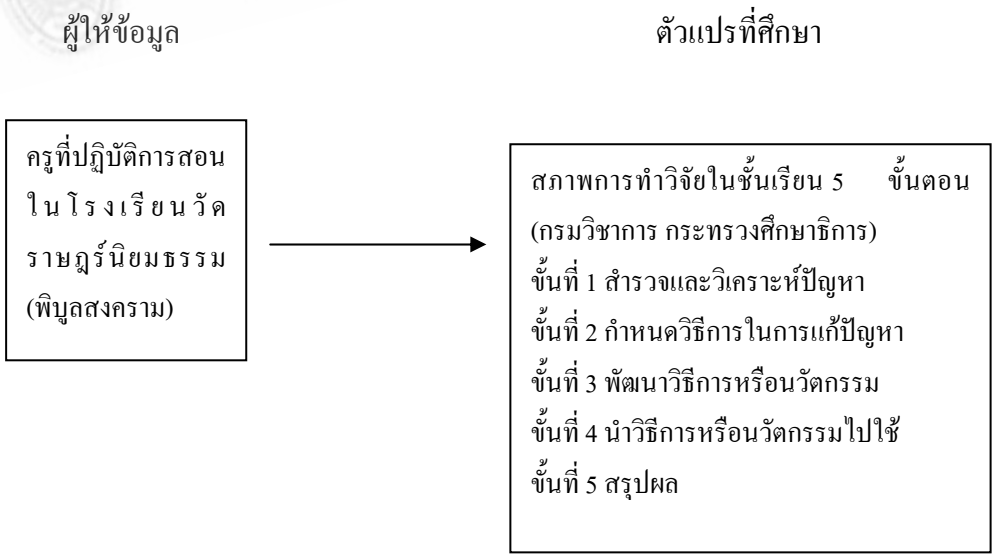
การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542:7) ซึ่งสามารถใช้เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ดังนี้